…ронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

…урят-Монголой Үнэн

№ 116 (6316) ИЮНИИН 15 ПЯТНИЦА 1951 он

…КП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй …вно Соведэй, ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой орган

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

…ФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

ВКП(б)-гэй обкомой пленум тухай

…гша оной июниин 11—12-то ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой об… пленум болоо.

…нум удаадахи асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ:

…Республикын колхозууд болон совхозуудта тэжээл бэлэдхэлгэ…хэл, тэрэниие үнгэргэлгэ ба партийна организацинуудай зо…уд тухай

…үдөөдэхи ниитэ-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэл…байдал ба тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудал… зүбшэн хэлсээд, зохихо тогтоолнуудые абаһан байна.

…нум хадаа ВКП(б)-гэй обкомой секретариин уялгануудһаа … **М. Кучеровые** сүлөөлөөд, ВКП(б)-гэй обкомой секретаряар … **И. Климовые** һунгаа.

…пленум болбол **А. К. Золотоевые** ВКП(б)-гэй обкомой …нда ба агитациин таһагые даагшын уялгануудһаа сүлөөлөөд, …-гэй обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагшаар … **В. Ажгибковые** баталаа; ондоо хүдэлмэридэ ороһонтойнь …луулан, нүхэр **В. С. Даниловые** ВКП(б)-гэй обкомой түсэб-финансын-худалдаа наймаанай таһагые даагшын уялгануудһаа …өөлөөд, ВКП(б)-гэй обкомой түсэблэлгын-финансын-худалдаа …най таһагые даагшаар нүхэр **Н. В. Халеевые** баталаа; …-гэй обкомой һургуулинуудай ба дээдэ һургуулинуудай та…даагшаар нүхэр **П. И. Бартановые** баталаа.

…АЗЕТЭ, НОМ ОЛОНИИТЫН …НДА ҮРГЭНӨӨР ТАРААХА

…унизм байгуулжа байһан …хүнүүд өөрынгөө куль…мжээе дээшэлүүлхын тү…шууд тэмсэнэ. Хэдэн мил…дэлмэришэд, колхознигууд, …ентнэр марксизм-ленинизм…ссигуудай зохёолнуудые …өөр шудална, обществен…тическэ, научна, уранһай…итератураар угаа һонирхо…зетэнүүд, журналнуудые …и уншанад. Номууд, газе…адаа арад зоной культур…байдалай таһаршагүй ху…онхой. Номууд, газетэнүү…д зониие дүүрэн хангаха …моржонууд большевистскэ …советскэ правительствын …иин анхарал оролдолгын …манай орон дотор байгуу…й. Советскэ засагай үедэ …рэн дотор имагтал марк…инизмын классигуудай зо…847 миллион хэһэг хэб…гаргадаһан байха юм. Үнгэ…элдэ уранһайханай лите… тираж 1940 онойхиһоо …ахин шахуу олошороо. …о гансахан манай респуб…142 зүйлэй элдэб номууд …эрээ 562.600 хэһэг тираж… хэблэгдэн гаргагдаа. Со…юз дотор элдэб газетэ…миллион хэһэг үдэр бүхэ…ажтайгаар гаргагдана. Тэ…о манай Бурят-Монголой …дотор хамтадаа 70 мянган …ражтай газетэнүүд хэблэг…гаргадана.

…олоор гаргагдадаг эдэ бү…тэнүүдые, номуудые парти…жалшадай эрилтэнүүдые …, арад зониие коммунисти… хүмүүжүүлхэ, ажахын ба …на байгуулалтын талаар … зорилгонуудые амжалта…шиидхэхэ хэрэгтэ зорюул…

… орон дотор газетэнүүд, …ые олоор хэблэн гаргаха …слови байгуулагдаһанһаа …эдэниие арад зоной дунда …араан дэлгэрүүлхэ хамаг …оломжонууд олгогдонхой. …городуудта, томо тосхонууд…магай центрнүүдтэ ном ху…г магазинууд, газетно-жур… киоскнууд ба ном тарааг…н байна. Манай республика …номуудые худалдадаг 30 га…магазинууд бии. Эдэ магази…а ажалшад халаа гансахан … соо хамта дээрээ 5 мил…411 мянган түхэригэй элдэб …ые худалдажа абаһан бай…спубликын арад зон 20 мян…уу хэһэг центральна газетэ…болон журналнуудые, 37 мян…утэй хэһэг республиканска …үүдые захижа уншадаг.

… зуура, манай республикын …удта ба аймагуудта газетэ…, номуудые тарааха талаар …ехэ дутагдалнууд мүнөө бо… үзэгдэнэ. «Бурят-Монголой …» «Торейский колхозник», …а» (Тарбагатай) болон бу…зетэнүүд, хүдөө ажахын за…урналнууд үсөөнөөр захиг…

…тэнүүдые, журналнуудые за…алаар илангаяа Кударын, …, Баргажанай, Заиграйн ба …зарим аймагуудта ехэхэн ду…нууд бии. Жэшээлхэдэ, Ку… аймагта «Бурят-Монголой … газетэ миил 68 хэһэг захиг… Тус аймагай «Путь социа… ба Ленинэй нэрэмжэтэ …нууд нэгэшье хэһэг газетэ …гүй байха юм. Баргажанай …та «Бурят-Монголой үнэниие» болон аймагайнгаа газетэшье үсөөнөөр захинад.

Гадна зарим аймагуудта һүүлэй үедэ газетэ захигшадай тоо үсөөржэ байна. «Бурят-Монголой үнэн» захидаг хүнүүдэй тоо июнь соо Заиграйн, Зэдын аймагуудта май соохидо орходоо үсөөрһэн байна.

Баргажанай, Баунтын, Хойто-Байгалай, Зэдын аймагуудай ном худалдадаг магазинууд муугаар хүдэлмэрилнэ. Эдэ аймагуудай магазинууд ном худалдаха түсэбөө энэ жэлэй нэгэдэхи квартал соо миил 53—69 процент дүүргэһэн байна. Ном худалдалга илангаяа эд хэрэглэгшэдэй кооперациин системэдэ муугаар эмхидхэгдэнхэй. Бурмонкоопсоюз ном худалдаха түсэбөө 1950 ондо миил 25 процент дүүргээ. 1951 оной апрелиин 1-нэй мэдээгээр сельпонуудай ба аймпотребсоюзуудай складууд ба магазинуудта 2 миллион 200 мянга гаран түхэригэй элдэб номууд ябталаатай хэбтэжэ байна.

Эдэ баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, газетэнүүд, номуудые тараан дэлгэрүүлхэ хэрэгэй угаа ехэ политическэ удхашанарые манай кооператорнуудай, ВКП(б)-гэй зарим айкомуудай, райкомуудай, пропаганда ба агитациин таһагуудай, партийна эхин организацинуудай, хэлхеэ холбооной зарим аймагуудай конторонуудай начальнигуудай тоодоггүй гү, али хэрэгсээдэггүй байһаниие гэршэлнэ. ВКП(б)-гэй айкомуудай пропаганда ба агитациин таһагууд газетэнүүдые, номуудые тарааха хэрэгые һайнаар хүтэлбэрилхэ ёһотой байһан аад, харин юрэнхы «заабаринуудые» үгөөд лэ хизаарладаг. Мүн газетэнүүд, номуудые хүн зоной дунда тарааха гэжэ томилогдоһон хүнүүд колхозуудта, МТС-үүдтэ, предприятинуудта ошодоггүй шахуу.

Эдэ бүхы дутагдалнуудаа сүм усадхажа, газетэнүүд ба номуудые тарааха талаар эмхидхэлэй хүдэлмэриие улам шангадхаха зорилго бүхы партийна организацинуудай, кооператорнуудай, хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдана.

1951 оной һүүлшын хахад соо газетэнүүдые, журналнуудые захилга мүнөө хаа хаанагүй эхилэнхэй. Партийна организаци бүхэн газетэнүүд, журналнуудые захилга һайнаар эмхидхэхын тулада «Союзпечатиин» хүдэлмэрилэгшэдтэ бодото туһаламжа үзүүлхэ ёһотой. Колхозуудта, МТС-үүдтэ ба предприятинуудта газетэнүүд, журналнуудые захилга үргэнөөр эмхидхэжэ, энэ хэрэгтэ комсомолецуудые, эдэбхитэдые, колхозуудай бэшэг зөөгшэдые олоор хабаадуулха шухала.

Ном худалдадаг магазинуудай, кооперациин хүдэлмэрилэгшэд ном худалдалгые улам һайнаар эмхидхэхэ зорилготой. Энэ хүдэлмэри бүхы сельпонуудта, магазинуудта эмхидхэхэһээ гадна колхозууд, МТС-үүд ба предприятинуудта номуудай нүүдэл худалдаа эрхилхэ шухала. Мүн һайшаан дурадхагдаһан номуудай списогүүдые газетэнүүдтэ толилхо, радиогоор эдэ номууд тухай үргэнөөр соносхохо, номуудай выставкэнүүдые болон уншагшадай конференцинүүдые эмхидхэхэ шухала. Ном худалдалгада, газетэнүүдые, журналнуудые ажалшадай захилгада партийна организаци бүхэн өөрынгөө үдэр бүриин анхарал хандуулха ёһотой.

„Арадуудай Уласхоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө“ уласхоорондын Сталинска шангуудые олгохо Комитедтэ

Кореяын эхэнэрнүүдэй Демократическа союзай түрүүлэгшэ Пак Ден Айда уласхоорондын Сталинска шан барюулагдаа

Кореяын олониитын элитэ ехэ ажал-ябуулагша, эб найрамдал хамгаалхын ба бэхижүүлхын түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэ, Кореяын эхэнэрнүүдэй Демократическа союзай түрүүлэгшэ Пак Ден Айда «Арадуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» уласхоорондын Сталинска шан июниин 14-дэ, Кремльдэ, Свердловско зал соо барюулагдаа. Шан барюулха үедэ советскэ олониитын олон тоото түлөөлэгшэд байлсаба.

Эб найрамдал хамгаалха Советскэ комитедэй, советскэ эхэнэрнүүдэй Антифашистска комитедэй, советскэ залуушуулай Антифашистска комитедэй гэшүүд, элитэ эрдэмтэд, уранзохёолшод, искусствын ажал-ябуулагшад, столицын предприятинуудай стахановецууд лауреадые амаршалхаяа ерэбэ. Өөрынгөө эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалай түлөө баатарлигаар тэмсэжэ байгаа корейскэ арадай алдарта басаганай орожо ерэхэдэнь, зал соо байгшад үни удаан альгаташалгаар угтаба.

Уласхоорондын Сталинска шангуудые олгохо Комитедэй 1951 оной апрелиин 6-най тогтоол соносхогдоно. Эб найрамдал хамгаалхын ба бэхижүүлхын түлөө тэмсэлэй хэрэгтэ элитэ ехэ габьяануудые байгуулһанай түлөө Пак Ден Ай «Арадуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» уласхоорондын Сталинска шанда хүртэһэн байна. Комитедэй түрүүлэгшэ академик Д. В. Скобельцын уласхоорондын Сталинска шангай лауреадай дипломые ба энгэр дээрээ зүүхэ алтан медалиие баяртайгаар барюулаа.

— Танай эсэшэ сусашагүй ба үрэжэлтэ ажал-ябуулга, — гэжэ академик Скобельцын хэлэбэ, — мүнөө үедэ эб найрамдалай ба демократиин туг доро нэгэдэһэн бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэнэй ниитэ хэрэгтэ ехэ туһаламжа болоно. Ажалшадай агуу ехэ вождь ба багша, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай туг баригша Иосиф Виссарионович Сталинай нэрээр нэрлэгдэһэн шангые Танда олгохо халаа бүхы оронуудта эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэ угаа олон хүнүүдэй дунда Танай ехэ ажал-ябуулгын абаһан бүгэдэниитын мэдэрэлэй гэршэ мүн.

Энэ шан Танда олгоходоо, уласхоорондын Сталинска шангуудые олгохо Комитет болбол арадуудай хоорондохи хани барисаа ба эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ Танай өөрынтнай байгуулһан габьяануудые мэдэрхэтэеэ хамта, Корейын эрэлхэг арадта халуун инаглал ба талархалаа, тэрэнэй амгалан ажалда ба эб найрамдалда дуратай эсэгэ орондо добтолһон агрессорнүүдтэ эсэргүү баатарлиг тэмсэлыень гүн гүнзэгыгөөр һайшааһанаа мэдүүлхэ хүсэлтэй байна.

Советскэ эхэнэрнүүдэй Антифашистска комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Н. М. Парфенова, эб найрамдал хамгаалгын Советскэ комитедэй түрүүлэгшэ Н. С. Тихонов, советскэ залуушуулай Антифашистска комитедэй президиумэй гэшүүн Т. И. Ершова гэгшэд амаршалгын үгэ хэлээ.

Уласхоорондын Сталинска шангай лауреат Пак Ден Ай халуунаар угтагдан, харюу үгэ хэлэбэ.

(ТАСС).

Чехословацка киногой хүдэлмэришэдтэ Сталинска шангууд барюулагдаа

ПРАГА, июниин 10. (ТАСС). Үсэгэлдэр Прагадахи Советскэ Посольстводо чехословацка киногой хүдэлмэрилэгшэд —режиссер Владимир Влчек ба композитор Ян Капр гэгшэдтэ Сталинска шангууд барюулагдаа. «Шэнэ Чехословаки» гэжэ үнгэтэ фильм байгуулха талаар советскэ киногой хүдэлмэрилэгшэдтэй хамтадаа хүдэлмэрилһэнэй түлөө тэдэнэртэ Сталинска шангууд олгогдоһон байна.

Сталинска шангуудые барюулха үедэ Чехословакиин премьер-министрын орлогшо ба гадаадын хэрэгүүдэй министр Широкий, информациин ба культурын министр Копецкий, һургуулинуудай, наукануудай ба искусствын министр Неедлы, кинематографиин ба культурын хүдэлмэрилэгшэд байлсаба.

СССР-һээ Чехословакида байгаа посол М. Силин үндэр шагналтай дашарамдуулан, чехословацка киногой хүдэлмэрилэгшэдые амаршалаа. Информациин ба культурын министр Копецкий болбол эгээл үндэр шагналай түлөө СССР-эй правительствода баясхалан хүргэхыень советскэ посолые гуйба.

Сталинска шангай лауреадууд режиссер Влчек ба композитор Капр гэгшэд Чехословацка республикада социализм байгуулхын тулада саашадаашье хүдэлмэрилхөөр ба бүхы дэлхэй дээрэ батабэхи эб найрамдалай түлөө бүхы хүсөөрөө тэмсэхээр бэлэн байһанаа мэдүүлбэ.

ҺҮ ЕХЭЭР ҺААДАГ МАСТЕРНУУД ОЛОШОРНО

КИЕВ. Украинын совхозуудтахи һаалишадай хүдэлмэриин таба һарын дүн гаргагдаба. Днепропетровско областиин Буденный нэрэмжэтэ совхозой һаалишан Полина Соколовская түрүү һуури эзэлээ: мүнөө үнеэн бүриһөө дунда жэшээгээр 2.677 килограмм һү һааба.

Һү ехые һаадаг олон шэнэ мастернуудые социалистическэ мүрысөөн дэбжүүлээ. «Барсуковщина» совхозой Мария Перепелица, «Глебовский» совхозой Татьяна Голянт, Сталинай нэрэмжэтэ совхозой Елена Кузнецова, «Пугачевка» совхозой Анастасия Рахува ба «Большевик» совхозой Мария Твердохлеб гэгшэд таба һарын турша соо өөһэдынгөө группануудай үнеэн бүриһөө 2.100—2.550 килограмм һү һаагаад байна.

Украинын 18 совхозуудта энэ хугасаа соо үнеэн бүриһөө дунда жэшээгээр 160 килограммһаа дээшэ һүн һаагдаа.

(ТАСС).

Колхозуудай сабшалан дээрэ

Республикын аймагуудта сабшалангай газар һайжаруулха хүдэлмэриин ябаса тухай

БМАССР-эй хүдөө ажахын Министерствын 1951 оной июниин 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Аймагууд	Үтэг хэлгэ	Һаг шэбхэ зөөлгэ	Үе налууриин сетьһээ уһалалга
Түнхэнэй	196.3	80.9	14.3
Закаменай	164,9	116,4	131.8
Курумканай	115,2	105,8	96,0
Баргажанай	75,2	62,7	51.3
Сэлэнгын	75,1	76,2	98,4
Торнин	66,0	78,9	90,4
Хоринн	64.4	70,9	104,1
Хэжэнгын	56,3	61,5	138.2
Заиграйн	55.7	63.1	105,2
Иволгын	49,8	67,3	100.2
Яруунын	45,4	62.9	19,5
Кяхтын	41,0	18.1	151,5
Мухаршэбэрэй	40,3	49,8	100,1
Прибайкальска	35,5	91,0	102,1
Бичурын	36.0	78,2	75,8
Зэдын	32,4	36,8	93,0
Байкало-Кударын	18.0	27.2	—
Тарбагатайн	12,5	139,8	99.3
Кударын	11.9	36.5	117,0
Кабанскын	5,6	6,7	—

ХЭЗЭЭ ЭХИЛХЭ ЮМ?

Набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэ ба эртын силос даралга тухай ВКП(б)-гэй обкомой бюрогой болон Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой гараһанһаа хойшо нилээд олон үдэр үнгэрөө. Теэд Яруунын аймагай колхозуудта энэ шухала хүдэлмэри эхилээдүй байһаар. Аймгүйсэдком ба тэрэнэй хүдөө ажахын таһаг (даагшань нүхэр Аржаев) тус хүдэлмэриие бэелүүлхын тула июниин 5-най үдэр колхозуудта график эльгээһэн байха юм.

Колхозуудта энэ хүдэлмэри хэр зэргэ бэелүүлэгдэнэ ааб гэжэ хараад үзэхэдэ, зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хожомдонги һанал бодолтой дээрэһээ «ногоон ургаа үды, модоншье хүсэд набшаһалаадүй» гэжэ харюусадаг байна. Июниин 8-най байдалаар аймагай нэгэшье колхоз энэ хүдэлмэри эхилээдүй, силос дарахын тула нүхэнүүдые малтажа бэлэдхээдүй байгаа.

Аймагай колхозууд сабшалангайнгаа газарһаа малаа майн 25-да гаргаха ёһотой байгаа. Гэбэшье, аймагай олон колхозууд малнуудаа сабшалангайнгаа газарта байлгаһаар. Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд малшадайнгаа ба малайнгаа зунай байрые заһабарилаадүй. Ингэжэ мүнөө хүрэтэр малдаа гэшхүүлһэн сабшалан дээрэһээнь үбһэ ногооной үндэр ургаса абтахагүйнь мэдээжэ. Жэшээнь, «Путь социализма» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Р. Цыренов), Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Шаповалов) ба бусад олон колхозууд иимэ байдалтай. Малаа хэды болотор сабшалан дээрээ байлгахатнай гээшэб гэжэ эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдһөө асуухада, «малнай ногоондо садаадүй» гэжэ харюусана.

Б. Шаралдаев, (манай корр.).

САБШАЛАНГАА УҺАЛНА

Мухаршэбэрэй аймагай Сутайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз энэ жэл урда жэлнүүдэйхидэ орходоо сабшалангай уһалагдадаг талмайе ехээр үргэдхэһэн байна. Колхозой гэшүүд 750 гектар сабшалангай газар нэгэ удаа, 200 гектар хоёр удаа уһалһан байха юм. Энэ хүдэлмэри хадаа үбгэн колхозник нүхэр Ц. Цыдыповэй хүтэлбэрилдэг звеногой оролдосотой ажалай аша үрэ мүн. Тиихэдэ, 1500 ашаа наг шэбхэ сабшалан дээрээ тараагдаһан, 25 гектар газарта үтэг хэгдэһэн байна. Гадна, 400 гектар сабшалангай модо шулуун арилгагдажа, самоходно сенокосилкануудай һаадгүй ябахаар болоо.

Ч. Генинов

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй БЭЛЭДХЭЛЭЙ МИНИСТЕРСТВЫН БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-тэхи ХҮТЭЛБЭРИЛХЫ, ХАРЮУСАЛГАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ ОРДЕНУУД, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Удаан жэл соо зэмэгүй, һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө шагнаха гэбэл:

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

1. **Вшивкова** Антонина Федоровнае—«Заготзерногой» республиканска конторын элеваторно-складской таһагай начальник.
2. **Шаглинов** Владимир Александровичые — «Заготзерногой» Баргажанай пунктын директор.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

1. **Анашкин** Степан Дмитриевичые — «Заготживсырьёгой» республиканска конторын ахалагша охотовед.
2. **Кондаков** Виктор Васильевичые—«Заготживсырьегой» республиканска конторын ахалагша товаровед.
3. **Рыжков** Иван Михайловичые —хүдөө ажахын продуктнуудай шанарые шалгаха республиканска Управлениин гүрэнэй инспекциин начальник.
4. **Сельверов** Бадма Будеевичые —«Заготживсырьегой» республиканска конторын эрхилэгшэ.
5. **Сюсин** Александр Абрамовичые — бэлэдхэлэй Министерствын Сэлэнгын аймагтахи түлөөлэгшэ.
6. **Теслюк** Антонина Андреевнае —«Заготзерногой» республиканска конторын автобазын ахалагша бухгалтер.
7. **Хлебников** Петр Николаевичые — бэлэдхэлэй Министерствын республиканска управлениин малай продуктнуудые бэлэдхэхэ секторэй начальник.
8. **Чунтомов** Алексей Андреевичые — «Заготживсырьегой» Улан-Удын районно конторын охотовед.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

1. **Быков** Поликарп Дмитриевичые — бэлэдхэлэй Министерствын Тарбагатайн аймагтахи түлөөлэгшэ.
2. **Доржиев** Бадматор Ринчиновичые — «Заготживсырьёгой» товаро-материальна ба түүхэй эдэй Улан-Удын базын директор.
3. **Еранский** Михаил Семеновичые — «Заготживсырьёгой» Кяхтын районно конторын ахалагша бухгалтер.
4. **Клочихина** Наталья Ивановнае — бэлэдхэлэй Министерствын Торийн аймагтахи түлөөлэгшын управлениин тоо бүридхэлгые даагша.
5. **Козлова** Ксения Никифоровнае — хүдөө ажахын продуктнуудай шанар шалгаха гүрэнэй инспекциин республиканска управлениин плодоовощно инспекциин ахалагша инспектор.
6. **Лалетин** Василий Федоровичые — хүдөө ажахын продуктнуудай шанар шалгаха гүрэнэй инспекциин республиканска управлениин ахалагша инспектор.
7. **Меньшикова** Антонина Владимировнае — бэлэдхэлэй Министерствын республикадахи түлөөлэгшын управлениин тоо бүридхэлэй ба тоосооной секторэй начальник.
8. **Склянова** Ираида Иннокентьевнае — «Заготзерногой» республиканска конторын хлебофуражаар хангалгын таһагай инспектор.
9. **Торонов** Александр Петровичые — бэлэдхэлэй Министерствын Яруунын аймагтахи түлөөлэгшэ.
10. **Цыкков** Николай Андреевичые — бэлэдхэлэй Министерствын Түнхэнэй аймагтахи түлөөлэгшэ.
11. **Шелковников** Александр Николаевичые — бэлэдхэлэй Министерствын Баргажанай аймагтахи түлөөлэгшэ.
12. **Шишмаков** Трофим Савельевичые — бэлэдхэлэй Министерствын Кабанскын аймагтахи түлөөлэгшэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ШВЕРНИК.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1951 оной майн 30.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Социалистическэ мүрысөө һайнаар хүтэлбэрилхэ

1951 ондо Закаменай аймагай колхознигуудай ба МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй политическэ ба үйлэдбэриин эдэбхи улам ехээр ургаа. Тус аймагта үндэр ургаса түйлахын ба ниитын малажал хүгжөөхын түлөө социалистическэ мүрысөөн улам үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Энэ хэрэгтэ ВКП(б)-гэй айком ба партийна эхин организацинууд ехэхэн эмхидхэхы үүргэ дүүргэһэн байна.

ВКП(б)-гэй айком хадаа партийна эхин организацинуудтаяа бодото холбоогоо ниггаруулна, ажахын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ тэдэнэй үүргэ ба харюусалгые дээшэлүүлнэ.

Колхозой партийна эхин организацинууд колхозно үйлэдбэриингөө шиидхэхы һалбаринуудта коммунистнуудаа зүбөөр хубаарилан табижа шадаа. Коммунистнууд колхозно үйлэдбэриин шиидхэхы участогуудта эльгээгдэһэн байха юм. Эдэ бүгэдын эсэстэ партийна организацинууд колхозуудай ажахын хэрэгтэ бүри ехээр нүлөөлдэг болоо. Закаменай аймагай колхозууд хабарай тарилгые үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 18 хоног урид дүүргэһэн байна. Энэ жэлдэ эдеэ хоолой шухала культурануудые тарилга нилээд ургэдхэгдөө.

Мүрысөөн хадаа хүнүүдэй үүсхэл, эдэбхиие дээшэлүүлнэ. Хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые эрхим һайнаар дүүргэхын түлөө хүдэлөөн Закаменай МТС-эй механизаторнуудай үүсхэлээр хабарай тарилгада бэлэдхэлэй үедэ дэлтэрһэн байха юм. Энэ үүсхэлые тракторна ба тариаланжалай бүхы бригаданууд халуунаар дэмжэжэ, социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон байха юм. Мүрысэгшэдэй диилэнхи олонхинь абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэнэ. ВКП(б)-гэй айком болбол колхозууд ба бригаданудай социалистическэ уялгануудаа ямараар дүүргэжэ байһаниие саг үргэлжэ мэдэжэ байдаг, дутуунуудаа усадхаха хэрэгтэнь тэлэндэ туһаллаг байна. Партиин айком хадаа МТС-эй механизаторнуудай зүблөө үнтэргэжэ, хабарай полевой хүдэлмэриин үедэ социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай асуудал тэндээ зүбшэн хэлсэһэн байна.

«1-ое Мая» колхозой партийна эхин организаци социалистическэ мүрысөө шадамараар хүтэлбэрилнэ. 27 коммунистнуудай 23-ниинь үйлэдбэри дээрэ хүдэлмэрилдэг байха юм. Партийна организаци хадаа социалистическэ мүрысөөе саг үргэлжэ хүтэлбэрилжэ, колхозник бүхэнэй, бригада бүхэнэй социалистическэ уялгануудаа дүүргэхэ ябадал туйладаг байна.

Мүн Михайловска сельсоведэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организациин коммунистнууд олониитые бодотоор жолоодогшод ба мүрысөө эмхидхэгшэд боложо шадаһан байха юм. Партиин гэшүүн нүхэр Фроловой хүтэлбэрилдэг тариаланжалай бригада гектар бүриһөө 100 пүүд шэниисэ ургуулхын түлөө мүрысэнэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци агитационно хүдэлмэри һайнаар ябуулдаг, колхозно үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлдэг. Эндэ мүн социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Эдэ бүгэдын ашаар тус колхоз хабарай тарилгые аймаг соогоо түрүүшүүлэй тоодо дүүргээ.

Тариаланжалай ба тракторна олонхи бригаданудта байгуулагдаһан партийно-комсомольско группанууд социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэнэ. Эдэ партийно-комсомольско группануудай коммунистнууд ба комсомолецууд ажал хүдэлмэри дээрэ эрхим жэшээ харуулдаг, социалистическэ мүрысөөе бодотоор хүтэлбэрилдэг байха юм. Колхозно партийна организацинууд, жэшээлхэдэ «1-е Мая», Хамниин сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ, мүн Молотовой нэрэмжэтэ колхозуудай партийна организацинууд социалистическэ мүрысөө хүтэлбэрилхэдөө партийно-комсомольско группануудта түшэглэдэг байха юм.

ВКП(б)-гэй айком ба аймсоведэй гүйсэдком хадаа социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые хододоо гаргажа байдаг. ВКП(б)-гэй айкомой бюро ба ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдком 1951 ондо хабарай тарилга хэхэ ба ургаса хуряаха талаар колхозуудай хоорондо мүрысөө дэлгэрүүлхэ услови зохёоһон байха юм. Энэ мүрысөөндэ илагшадта барюулхын тулада ВКП(б)-гэй айкомой ба аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг байгуулагданхай. Гадна, хүдөө ажахын түрүүшүүлые харуулхын тулада аймагай газетэдэ хүндэлэлэй доска байгуулагданхай.

Гэхэ зуура, социалистическэ мүрысөөе ёһо тэдыгээр хүтэлбэрилдэг, социалистическэ уялгануудые дүүргэлтые шалгадаггүй, тиин гараһан үүсхэлнүүдые һуларуулдаг зарим хүдэлмэрилэгшэд манайда үшөөл бии байна. Эдэндэ Санагын сомоной Кировэй, Сталинай нэрэмжэтэ ба бусад зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд нэн түрүүн хамаадана. ВКП(б)-гэй айком хадаа мүрысөө эмхидхэхэ тушаа бии байһан дутуунуудаа зайсуулха хэрэгтэнь эдэ колхозуудта зохихо туһаламжа үзүүлдэг юм.

Социалистическэ мүрысөөн хадаа социалистическэ хүдөө ажахые улам саашадань хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ туйлай ехэ хүсэн болоно. Партийна организацинуудай зүгһөө мүрысөөе үлүү һайнаар ба тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ тудам ажахын талаар элитэ амжалтанууд туйлагдадаг байна.

Б. Дугаров, ВКП(б)-гэй Закаменай айкомой хүдөө ажахын таһагые даагша.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулнагүй

Хабарай полевой хүдэлмэриин үенүүдтэ колхозууд ажахын ба политическэ ехэ шухала зорилгонуудые шиидхэнэ. Эдэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ колхознигуудые элсүүлхын тулада колхозуудай партийна организацинууд ехэ хүдэлмэри хэхэ ёһотой байгаа.

Гэбэшье, Түнхэнэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци тон муугаар хүдэлмэрилнэ. Тус партийна организацида 20 хүнһөө бүридэһэн агитколлектив бии. Теэд агитаторнуудынь колхознигуудай дунда ниитэ-политическэ ямаршье хүдэлмэри ябуулдаггүй байна. Партиин Центральна Комитедэй заабариин байбашье, партийна организациин секретарь нүхэр Базаров, тэрэнэй орлогшо нүхэр Бартаев агитколлективэй хүдэлмэриие оройдоошье хүтэлбэрилнэгүй.

Партийна организаци хадаа партийна даалгабаринуудаа агитаторнуудайнгаа дүүргэдэггүй байбашье, тэдэндэ ямаршье эрилтэ табинагүй.

Тус колхоздо социалистическэ мүрысөө эмхидхэлгэ һулаар табигданхай. Колхозой правлениинше дэргэдэ показателиин доска түхеэрэгдээгүй байха юм. Тиимэһээ колхозник бүхэнэй, бригаданудай хүдэлмэриин үрэ дүн хаанашье харуулагданагүй.

Энэ колхоздо лекционно хүдэлмэри һулаар табигданхай. Колхознигуудта элидхэл, лекци тон үсөөн уншагдана. Партийна организаци болбол газетэ, журнал тарааха хэрэгтэ анхаралаа табинагүй. Май һарада колхознигуудынь газетэгүй үлэһэн байна. Мүн хабарай тарилгада ябаһан колхознигуудта концерт наада харуулагдадаггүй байна.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэриие Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин тоодоггүй байһые эдэ бүгэдэ харуулна.

В. Петров.

Һайн ойлгоор харуулаа

«ВКП(б)-гэй түүхын Хуряангы курс» шудалха кружокто түгэсхэлэй заняти Улан-Удын городской Соведэй гүйсэдкомой дэргэдэхи партийна эхин организацида һаяхан үнгэргэгдэбэ. Кружокто һурагшад—коммунистнууд партийна гэгээрэлэй үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ үзэжэ гараһан материалнуудаа һайнзар ойлгоһоноо эндэ харуулаа. Заняти дээрэ нүхэд Черепанов, Баранников, Гаврилова гэгшэд табигдаһан асуудалнуудта тодорхойгоор ба дэлгэрэнгыгээр харюусаа һэн.

Тиихэдэ марксизм-ленинизмын зохёолнуудые бэеэ даагаад шудалагшадай түгэсхэлэй заняти үнгэргэгдөө. Коммунистнууд Елшин, Гордеева, Василенко гэгшэд программна материалаа һайнаар ойлгоһоноо харуулаа.

И. Гроссман.

„Марксизм ба языкознаниин асуудалнууд" гэһэн И. В. Сталинай зохёолой хэблэгдэһэн жэлэй ой

Марксизм-ленинизмын агуу ехэ идеянүүдэй үндэһэ һуури дээрэ творческоор хүгжэжэ байгаа советскэ наука болбол коммунизмын илалтын түлөө, бүхы дэлхэйдэ эб найрамдал тогтоохын түлөө манай арадай хэжэ байгаа тэмсэлдэнь хүсэн түгэс зэбсэг болоно. «Марксизм ба языкознаниин асуудалнууд» гэһэн нүхэр И. В. Сталинай сэсэн мэргэн зохёолынь советскэ наукын хүгжэлтэдэ шэнэ шата нээбэ.

Энэ зохёол болбол марксизмын хүгжэлтэдэ хэһэн гайхамшаг ехэ оруулалта мүн. Наукын шухала асуудалнуудта творческо бодото түүхын ёһоор хандаха хэрэгтэ тус зохёол бидэниие һургана. Энэ зохёол хадаа марксизмые бүдүүлигээр хазагайруулгада, шудалжа байһан зүйлнүүдтэ һохорлигоор, ажабайдалһаа таһарангяар хандаха ябадалда эсэргүү зорюулагданхай.

Нүхэр И. В. Сталинай зохёолынь языкознаниин талаар бодото хубилалта хэхэһээ гадна, философиин, түүхын, литературоведениин, гүрэнэй болон эрхын теориин саашадаа хүгжэхэ замые тодорхойлоо. Мүнөө үеын бүхы естествознанидашье энэ зохёол тон ехэ удхашанартай.

«Һанамжануудай тэмсэлгүйгөөр, сүлөөтэй шүүмжэлэлгүйгөөр ямаршье наука хүгжэжэ ба амжалта туйлажа шадахагүй гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ», — гэжэ нүхэр Сталин заана.

Языкознаняар И. В. Сталинай зохёолнуудай хэблэгдэһэнһээ хойшо үнгэрһэн үе соо наукануудай Академи болбол хэдэ хэдэн научна шухала асуудалнуудые творческоор зүбшэн хэлсэлгэ, научно-шэнжэлэлгын тус тус участогуудтахи дутагдалнуудые ба алдуунуудые сүлөөтэ ёһоор эрид шүүмжэлэлгэ дэлгэрүүлһэн байха юм.

Нүхэр И. В. Сталинай зохёолнуудай ёһоор нэн түрүүн манай языковедүүдэй бүхы ажал-ябуулгань шэнэдхэн табигдаһан байна.

СССР-эй наукануудай Академиин языкознаниин институт эрдэмэй бусад һалбаринуудай түлөөлэгшэдтэй ба гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэй нигта барисаатайгаар советскэ языкознаниин актуальна шухала асуудалнуудые шиидхэжэ оробо.

Дээдэ ба дунда һургуулида хэлэнүүдые зааха программанууд ба һуралсалай түсэбүүд шэнээр хаража үзэгдэнхэй. Ород ба бусад хэлэнүүдэй гол словарна фонд ба грамматическа байгуулалта тухай монографинууд ба сборнигууд бэлэдхэгдэһэн ба зариманиинь хэблэгдэһэн байна, тэндэ Маррай антимарксистска теори дэлгэрэнгыгээр шүүмжэлэгдэнхэй. Зүгөөр энэ хадаа имагтал эхин хэрэг болоно. Социалистическэ нацануудай хэлэнүүдэй хүгжэлтын дотоодын хуули ёһонуудые, лексикологиин, грамматикын, орфографиин асуудалнуудые шудалха ехэ хүдэлмэри, аман ба бэшэгэй үгын культурын түлөө тэмсэхэ тэмсэл хэгдэхэ байна.

☆ ☆ ☆

СССР-эй наукануудай Академиин президент А. Н. Несмеяновтай хэһэн хөөрэлдөөн

☆ ☆ ☆

Багабэшэ харюусалгатай зорилгонуудые литературоведүүд шиидхэнэ. Языкознаняар бэшэгдэһэн И. В. Сталинай зохёолнуудай ёһоор, литературоведениин асуудалнуудта зорюулагдаһан дискусси май һарада боложо, уранһайханай литературын зохёолнуудые шудалалгада бии байһан дутагдалнуудые элирүүлээ һэн. Дискусси болбол литература тушаа марксистско-ленинскэ теориин асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шудалан шиидхэхэ, общественнэ ухаан мэдэрэлэй формонь бологшо литературын, мүн уранзохёолшодой хэлэ ба стилиин онсо илгаануудые, уранһайханай прозын болон поэзиин народность ба национальна формо тухай асуудалнуудые шэнжэлэн шудалха хэрэгтэ литературоведүүдэй анхаралые зорюулхада туһалаа.

Языкознаниин талаар тэмдэглэгдэһэн дутагдалнууд түүхын, этнографиин, археологиин зарим шухала асуудалнуудые шиидхэхэдээ һэбхи болгохо ба хазагайруулха мэтээр үзэгдэһэн байна гэжэ СССР-эй наукануудай Академиин түүхэ ба философиин Отделениин шэнжэлэлгын эмхи зургаануудта болоһон творческо хэлсэлгэнүүд харуулаа.

И. В. Сталинай зохёолнууд соо общество тухай марксистско-ленинскэ наукын, базис ба надстройко тухай асуудалай, арад үндэһэтэнэй бии бололго тухай, обществын түүхэдэ хэлэнэй дүүргэдэг үүргэ тухай асуудалай творческоор хүгжөөгдэһэн хүгжэлтэ халаа СССР-эй түүхээр, Москвагай түүхээр бэшэгдэһэн зохёолнуудые болон бусадые дахин хаража үзэхэ ба шэнээр табиха хэрэгтэ туһалаа.

Үнгэрһэн жэлдэ физиологиин талаар ехэ дабшалта болоо. Советскэ физиологуудай гол хүсэнүүдынь дээдэ нервнэ системэ тухай И. П. Павловай материалистическэ һургаалые творческоор шэнжэлэн зохёолгодо зорюулагданхай. ... циның ондо ондоо һалба... шэнжэлэлгын павловска... дые нэбтэрүүлхэ тушаа ... хэгдээ. И. П. Павловай фи... ческа һургаалай шухала ... куудаар наукын Академи... зиднумэй дэргэдэ байгуу... Научна совет халаа физио... ка наукын талаар бии ... идеалистическэ антинаучн... цинүүдые эсэслэн усадха... тэ туһална.

«Марксизм ба язы... асуудалнууд» гэһэн И. В. ... зохёолой хэблэгдэн гара... дал манай физигүүдэй, хи... математигуудай, астроном... хёон байгуулха эдэбхи... лүүлээ.

Энэ оной апрельдэ кос... асуудалнуудаар үргэн нау... кусси болоһон байна. ... бодосуудай бии бололгы... жэлтын хуули ёһонуудые ... тодорхойлхо гээшэ мат... ческэ үзэл сурталда угаа ... хашанартай. Империал... оронуудтахи наукын р... нүүд идеалистическэ ко... дые ба шажанай мухар... дэлгэрүүлхын тула кос... шиидхэгдээгүй асуу... ашаглана. Советскэ эрдэ... бол огторгойн бодосууда... лоһон асуудалнуудые шии... рэгтэ мүнөө үеын физик... номиин, геологиин, геоф... геохимиин бүхы туйла... хабаадуулан хэрэглэнэ.

1950 ондо правительство... Куйбышевска, Сталинград... Каховско гидроэлектрост... дай, Главна Туркменскэ, ... раинска, Хойто-Крымскэ ... го-Донской каналнуудай ... тухай түүхэтэ шиидхэб... гаргаһан байна. СССР-э... нуудай Академи ком... агууехэ сталинска бари... туһаламжа болгон, ту... гын Комитет байгуулаа. ... мын материально-техничи... байгуулгада манай бүхы... дэй хабаадаха, үйлэдбэр... тэдэнэй творческо хани ... гаар ажаллаха гээшэ сов... кын хүгжэлтын шухала ... лоно.

Дэлхэйн шэнэ дайе ам... империалистнуудай ба т... һалагшадай һүжэрөөжэ ... бүхы дэлхэй дээрэ эб най... түшэг тулгуури бологшо ... Союз байгаалиие шэнэдх... гаха агууехэ сталинска т... лүүлжэ байна.

(Т...

СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ НАЦАНУУД ТУХАЙ НҮХЭР СТАЛИНАЙ ҺУРГААЛ

Иосиф Виссарионович Сталинай Зохёолнуудай арбан нэгэдэхи том дотор 1929 ондо бэшэгдэһэн «Национальна асуудал ба ленинизм» гэһэн гениальна зохёолынь түрүүшынхеэ хэблэгдэһэн байна. Энэ зохёол хадаа национальна асуудал тушаа марксистско-ленинскэ һургаалай баялигта айхабтар ехэ оруулалта мүн. Энэ зохёол соогоо нүхэр Сталин болбол буржуазна национализмда эсэргүү шанга сохилто үгөөд, түүхэдэ, марксистска литературада түрүүшынхеэ шэнэ, социалистическэ нацанууд тухай асуудал үндэһэлэн дэбжүүлһэн, тэдэнэй хүгжэлтын перспективэнүүдые, мүн тэрэшэлэн национальна хэлэнүүдэй хүгжэлтын перспективэнүүдые тодорхойлһон байха юм.

Нүхэр Сталинай энэ зохёолоо бэшэһэн 1929 он агууехэ хубилалтын жэл мүн байгаа. Тиихэдэ социалистическэ байгуулалтын практика болбол тон шухала теоретическэ ба бодото удхашанартай хэдэн олон шэнэ шэнэ асуудалнуудые: нэп тухай, ангинууд тухай, социалистическэ общество байгуулгын темпүүд тухай, мүн тэрэшэлэн социализмын системэ доторхи нацанууд тухай, национальна культура ба национальна хэлэнүүд тухай асуудалнуудые дэбжүүлһэн байна. Эдэ бүхы асуудалнуудта гүнзэгы научно-теоретическэ үндэһэлэлгэ үгэхэ хэрэгтэй байгаа. Нэп, ангинууд, байгуулалтын темпүүд тухай асуудалнуудые нүхэр Сталин «СССР доторхи аграрна политикын асуудалнуудта» гэһэн зохёол соогоо, тиин социализмын системэ доторхи нацанууд тухай, национальна культура ба национальна хэлэнүүд тухай асуудалнуудые «Национальна асуудал ба ленинизм» гэһэн зохёол соогоо үндэһэлэн бэшэһэн байна.

Национальна асуудал тушаа теори болбол Ленин, Сталинай зохёолнууд дотор үни хада бүхы талаараа зохёогдожо, партиин съездүүд ба конференцинүүдэй шиидхэбэринүүдээр нэгэнтэбэшэ лаблагдан батадхагдаад байбашье һаань, 1929 ондо хэдэ хэдэн өөдэгүй-теоретигүүд ба «ухаатан» нүхэр Сталинда бэшэһэн бэшэгүүд соогоо «наца» гэһэн ойлгомжые «өөрынгөө тусгаарлаһан национальна гүрэнтэй байлга» гэһэн табадахи тэмдэгээр нэмээхэ гэжэ дурадхаһан байгаа. Энээнһээ гадна, тэдэнэр хадаа капитализмһаа үшөө урда тээ нацанууд бүрилдэн бии болоһон ба байһан юм гэһэн хэбэртэйгээр баталан хэлэжэ, Советскэ Союз дотор нацанууд гээшэ өөһэдынгөө национальна республиканудые СССР Союз болгон нэгэдүүлһэнэйнгээ һүүлээр нацанууд байхаяа болёо юм гэхэшэлэн баталан харуулхые оролдоһон юм. Мүн тэрэшэлэн эдэ өөдэгүй-теоретигүүд болбол дэлхэйн хэмжээн дээрэ социализмын илаһанай һүүлээр тэрэ дарыгаа национальна илгаанууд ба национальна хэлэнүүд хосорон һалажа эхилхэ юм гэжэ баталан хэлэдэг байгаа. Энээгээрээ тэдэнэр национальна асуудал тушаа марксистско-ленинскэ теориие ревизилхэ гэһэн замда орою һэн.

Хэдэ хэдэн өөдэгүй-теоретигүүдэй эльгээһэн бэшэгүүдтэ харюу болгон бэшэглэһэн «Национальна асуудал ба ленинизм» гэжэ зохёол соогоо нүхэр Сталин болбол национальна асуудал тушаа марксистско-ленинскэ теоридо оруулха гэһэн эдэ теоретигүүдэй заһабаринуудые, нэмэлтэнүүдые бүхы талаһаань буруушааһан ба эдэ бүхы заһабари, нэмэлтэнүүд бултадаа буржуазна национализмые зүбтүүлхэ гэһэн ябадал болоно гэжэ харуулһан байна.

Наца гэһэн ойлгомжые тусгаарлаһан гүрэнэй табадахи тэмдэгээр нэмээхэ тухай дурадхаһан өөдэгүй-теоретигүүдэй дурадхалые нүхэр Сталин элишэлэн сохиһон байна. Энэ дурадхал зүбшөөрхэ болоо юм һаа, бэеэ даанхай гүрэнтэ байдалгүй байһан колониальна арадуудые нацанууд бэшэ гэжэ зайлашагүй мэдэрхэ хэрэгтэй бологдоно гэжэ нүхэр Сталин заана. Өөдэгүй-теоретигүүдэй энэ схемын ёһоор, бүхы дарлагдаһан нацануудые нацануудай зэргэһээ зуража хаяха, тиихэдэ национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байһан тэдэнэй тэмсэлые национальна хүдэлөөн, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн гэһэн ойлгомжоһоо гаргажа хаяха ушартай бологдохо һэн. Наца гэһэн ойлгомжые табадахи тэмдэгээр нэмээхэ тухай дурадхалнуудай үндэһэ баримтагүй байһые элишэлэн харуулаад, нүхэр Сталин болбол ниимэ схемэ национальна, империалистическэ дарлалтые зүбтүүлхэ ябадалда зайлашагүй асарна гэжэ заһаһан байна, тиимэ дарлалта хээшэл тусгаар национальна гүрэнгүй байһан, дарлагданги ба хүсэд эрхэгүй арадуудые бодото нацанууд гэжэ мэдэрдэггүй ба энэ ушар байдал тус арадуудые дарлаха, дээрмэдэхэ эрхэ бидэндэ олгоно гэжэ тоолодог юм.

Национальна асуудал тушаа марксистско-ленинскэ теориие ревизилхэ гэһэн һэдэлгэнүүдые бүхы талаһаань бута сохёод, нүхэр Сталин нигэжэ бэшээ һэн: «Наца тушаа ородой марксистска теори гансахан лэ зүб теори мүн гэжэ мэдэрхэ нэгэл ушар үлэнэ» (И. Сталин, «Национальна асуудал ба ленинизм», Бурмонгиз, нюур 4).

1904 ондо бэшэгдэһэн «Национальна асуудалые социал-демократи яажа ойлгоноб?», мүн 1913 ондо хэблэгдэн гаргагдаһан «Марксизм ба национальна асуудал» гэһэн И. В. Сталинай зохёолнууд хадаа национальна асуудал тушаа марксистска теориие зохёон найруулха талаар, Ленинэй зохёолнуудта адли, тон ехэ удхашанартай байһан юм. Нүхэр Сталинай эдэ зохёолнууд болбол буржуазна нацануудые тодорхойлгодо ба национальна асуудал тушаа марксистска программые үндэһэлэлгэдэ зорюулагдаһан байгаа. Нацанууд гээшэ хубилангүй байжа шадахагүй юм гэжэ нүхэр Сталин бүри тиихэдэ заһаһан байна. «Бүхы юумэн хубилдаг... —гэжэ И. В. Сталин бэшээ һэн. — Общественнэ ажабайдал хубилдаг ба тэрээнтэй хамта мүн «национальна асуудалшье» хубилдаг. Ондо ондоо сагуудта ондо ондоо ангинууд тэмсэлэй аренэ дээрэ гаража ерэдэг, — тиин анги бүхэн өөрынхеэрээл «национальна асуудалые» ойлгодог юм. Тиимэ болохолоороо, «национальна асуудал» болбол тэрэниие ямар анги ямар үедэ дэбжүүлһэн байнаб, тэрээнһээ дулдыдан, ондо ондоо сагуудта ондо ондоо интересүүдтэ алба хэдэг, ондо ондоо шэнжэ шанарнуудтай бололог байна» (Зохёолнууд, том 1, нюур 32). Тэмсэлэй аренэ дээрэ пролетариадай гаража ерэхэдэнь, шэнэ «национальна асуудал», пролетариадай «национальна асуудал» бии болоо юм гэжэ нүхэр Сталин саашань заһан байгаа.

«Марксизм ба национальна асуудал» гэжэ зохёол соогоо нүхэр Сталин наца гэһэн ойлгомжые түүхэдэ түрүүшынхеэ бүхы талаһаань научна ёһоор үндэһэлжэ, нацын гол тэмдэгүүдые тодорхойлһон байна. Тиимэ тэмдэгүүдынь гэхэдэ, хэлэнэй нэгэ ниитэ байлга, территориин нэгэ ниитэ байлга, экономическа ажабайдалай нэгэ ниигэ байлга ба психическэ хэлбэриин нэгэ ниитэ байлга мүн болоно гэжэ нүхэр Сталин заһан байха юм. Имагтал эдэ дүрбэн тэмдэгүүдэй единство болбол наца гэһэн ойлгомжо бии болгодог юм. Энээн дээрэһээ харахада, нүхэр Сталин болбол диалектическэ методэй — бүгэдэниитын холбооной хараа дээрэһээ нацые тодорхойлһон байна бшуу. «Хэрбээ хаана нэгэ тээ асуудалые диалектическээр табилга хэрэгтэй байгаа юм һаа, сохом эндэл, национальна асуудалда, хэрэгтэй байна», — гэжэ нүхэр Сталин бэшээ һэн. (И. Сталин, «Марксизм ба национально-колониальна асуудал», Бурмонгиз, нюур 27).

Национальна асуудалда ангиин, партийна ба диалектическэ ёһоор хандалга хадаа энэ асуудалые зүбөөр шиидхэлгые уридшалһан гол нүхэсэл болоһон байна.

Манай большевистскэ партиин съездүүд ба конференцинүүд дээрэ нүхэр Сталинай хэһэн элидхэлнүүд, илангаяа 1917 оной апрельдэ VIII партконференци дээрэ хэһэн элидхэл, мүн 1921 оной мартда партиин X съезд дээрэ хэһэн «Национальна асуудалда партиин ээлжээтэ зорилгонууд тухай» ба 1923 оной апрельдэ партиин XII съезд дээрэ хэһэн «Партийна ба гүрэнэй байгуулалтатахи национальна зүйлнүүд тухай» элидхэлнүүд СССР дотор национальна ... лые зүбөөр шиидхэхэ та... ехэ удхашанартай байһа... документнүүд соогоо нүх... болбол нацануудай эко... ба культурна байдалые д... хэ тушаа тодорхой хэмж... ганудые хараалһан бай...

Национальна асууда... Ленин ба Сталинай нау... тическэ ёһоор үндэһэлһэ... систска программые аж... шууд сэхэ бэелүүлһэнэй ... түүхэдэ түрүүшынхеэ СС... олонациональна бата бэх... байгуулагдаа, националь... дөөн усадхагдаа, арадууд... барисаан бэхижүүлэгдэ, ... гээгдэнги байһан нацану... номическа ба культурн... лынь угаа ехээр дэбж... Жэшээлхэдэ, советскэ зас... зарим национальна респуб... дай промышленностиин ... продукциин хэмжээнь Эс... ноо хамгаалгын Агууехэ ... урда тээ 200 дахинһаа д... болоо. Бүгэдэниитын уял... ралсал бэелүүлэгдэ, нац... литература, хүгжэм ба к... бусад зүйлнүүд бии бол... бүхы шахуу союзна рес... нуудта наукануудай ака... байгуулагдаа.

Национальна дарлалты... һанай, ленинско-сталинск... нальна политикые болото ... шууд бэелүүлһэнэй ашаа... та Россиин үедэ гээгдэнги... данги байһан нацанууд хү... дараа. Хүгжэн бадарһан ... нууд халаа хуушанай, бу... нацануудһаа үндэһөөрөө ... шэнэ, социалистическэ ... мүн болоно гэжэ нүхэр ... «Национальна асуудал б... низм» гэһэн зохёол соого... лаа.

Буржуазна нацануу... империализмтай нэгэдэмэ... байгуулжа, национальна су...

Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие улам һайжаруулха

...оз бүхэнэй ажахын ба кол...удай материальна тэниглэн ...ай ургалта хадаа тэдэнэй ...нь социалистическэ мэдэрэ... культурна хэмжээнэй ур...ай нигта холбоотой. Мүн ...ргалта ниитэ-политическэ ба ...рно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин ...һээ ехэнхидэә дулдыдадаг. ...хознигуудай дунда культур...эрэлэй хүдэлмэри ябуулха ...шухала, эгээл харюусалга... хабарай тарилга мүн. Рес...ымнай культурно-гэгээрэлэй ... эмхи зургаанууд тарилгын ...рдаа табигдаһан зорилго... муу бэшээр бэелүүлжэ...

...хи клубууд, уншалгын бай...уд, полевой станууд ба трак... бригаданууд дээрэ хүдэлмэ...уулжа байна. Полевой ста... улаан булангуудые эмхид... тэдэнэр үүсхэлшэд боло...үдэл библиотекэнүүдые ба ...алгые эмхидхээ. Культурно...лэй хүдэлмэриие эмхидхэл... Бичурын аймагай Заганай ...й уншалгын байшан ехэ ... гаргаһан байна.

...рай тарилгын эхилхэһээ ...урид, тус уншалгын байшан...ет тарилга дээрэ хүдэлмэ... колхознигууд ба механиза...дые культурна хүдэлмэреэр ...а тодорхой хэмжээ-ябуулга... зохёогоо һэн. Тэрэнэй хү...ринь полевой стануудай ...булангуудые заһабарилга ба ...элгээр эхилһэн байна. Энээ...шаар, Бичурын аймагай ...унизм» колхозой полевой ...дай улаан булангууд кол...уудай сүлөөтэй сагаа үнгэр...өотой культурна гуламта... болоһон байха юм.

...алгын байшангые даагша ... Аюшеев хүдөөгэй интел...иие клубайнгаа хүдэлмэри...энөөр хабаадуулжа шадаа. ...ашаар полевой стануудта ...рно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ... ябуулагдадаг байха юм. ...нигуудай дунда таба хоноод ...ци ба элидхэлнүүд хэгдэнэ. ...схэмжэлэгшэ Аширов, аг... Любимова, багшанар Сүе...агбаев, Оноев гэгшэд лек... пропагандада эдэбхитэй...хабаадалсана.

...ада бүхэндэ социалистичес...ысөөн һайнаар эмхидхэгдэн... Показателиин доска дээрэ ...эриин дүн бэшэгдэдэг. 5 ... бүхэндэ бригада хоорондын ...өнэй дүн гаргагдадаг. Эдэ ... хабарай тарилгые саг бол...онь амжалтатайгаар дүүр... ехээр туһална. Мүнөө ...унизм» колхоз тарилгаар ай...гаа түрүү колхозуудай нэгэн ...ой.

...шэлэн хабарай тарилгын ...иитэ-политическэ хүдэлмэ... һайнаар эмхидхэһэн уншал...айшангууд ба хүдөөгэй клу... республика дотор олон. Тэдэ...одо Байкало-Кударын аймаг... Краснояровска уншалгын байшан, Тарбагатайн аймагай Десятниковска клуб, Дыраэнэй клуб (Курумкан) болон бусад оролсоно.

Колхознигуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха шухала формонуудай нэгэниинь— уранһайханай агитбригада мүн. Тиимэ агитбригаданууд өөһэдынгөө программа соо бригадын, колхозой, аймагай бодото байдалые элеэр харуулна, бүхы шэнэ юумые ба түрүү дүй дүршэлнүүдые пропагандировална.

Агитбригаданууд уранһайханай самодеятельностиин олон янзын формонуудые—политическэ агитациин хурса зэбсэг болохо гоё һайхан дуунуудые, частушка, рассказ, фельетон ба бусад номернуудые хэрэглэнэ. Тиин, энэ жэлдэ аймагуудай культурын байшангууд, хүдөөгэй клубууд агитбригадануудайнгаа хүдэлмэриие нилээд һайжаруулаа.

Агитбригадануудай тоо нёдондонойхидо орходоо ехээр олошороо. Мүнөө аяар 96 агитбригада хүдэлмэрилнэ. Эдэ бригадануудай репертуарынь, шадабари мэргэжэлынь нилээд һайжараа. Ехэ-Куналейн, Турунтаевска ба Бабушкин городой культурын байшангуудай агитбригадануудай хүдэлмэриин дүй дүршэл бэшэ культурын байшангуудта, хүдөөгэй клубуудта жэшээ боложо үгэмөөр.

Тэдэ аймагуудай культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин таһагууд уранһайханай агитбригадануудые шадабаритай хүнүүдээр бүридхэжэ, репертуарнуудыень һайнаар зохёожо шадаа. Агитбригадануудые хүтэлбэрилэгшэдөөр политическэ һайн бэлэдхэлтэй хүнүүд томилогдоһон, тэдэнэй составта лекторнүүд ба пропагандистнууд оруулагдаһан байна. Тиимэһээ, эдэ агитбригаданууд колхознигуудай дунда ниитэ-агитационно хүдэлмэри бодотоор ябуулна.

Турунтаевска культурын байшангай агитбригада директор А. Б. Масовичын хүтэлбэри доро 5 колхозуудые культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэреэр хангаа. Тус бригадынхид колхозуудаар ябахадаа, концерт, зүжэг табихынгаа хажуугаар лекци, элидхэлнүүдые уншаһан ба социалистическэ мүрысөө эмхидхэлсэжэ, парторганизацинуудта туһалһан байна.

Тэдэниие ерэһэн лэ колхозойнь гэшүүд халуунаар угтадаг ба саашадаа ходо ерэжэ байхые хүсэдэг юм.

Хабарай тарилгын үедэ мүн хүдөөгэй лекторнүүдэй нэгэдэлнүүд хүдэлмэреэ нилээд һайжаруулаа. Лекци, элидхэлнүүдые уншалгада хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, врачууд, багшанар, советскэ, партийна элэбхитэд олоороо хабаадуулагдаа. Мухаршэбэрэй аймагай Ново-Заганска хүдөөгэй лекториин лекторнүүдэй нэгэдэл (эрхилэгшэнь 7 жэлэй һургуулиин директор нүхэр Богомолов) һайнаар хүдэлмэрилнэ.

Мүн Закаменай аймагай хүдөөгэй интеллигенци лекционно пропагандада эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тарилгын эхилһэнһээ хойшо энэдэ хүдөөгэй лекторнүүд 1754 колхознигуудта 60 лекци уншаа. Тэдэ лекцинүүдэй ехэнхинь хүдөө ажахын темээр, мүн коммунизмын агууехэ барилганууд ба дайнай хойто тээхи сталинска табанжэлэй түсэбэй дүүргэлтын дүн тухай темэнүүдээр уншагдаһан байна.

Аймагай ба хүдөөгэй библиотекэнүүдэй фонднуудһаа нүүдэл 200 гаран "библиотечкэнүүд эмхидхэгдэжэ, колхозуудай полевой стануудай улаан булангуудта, тракторна бригадануудта эльгээгдэнхэй. Литература уншаха һайшаан дурадхалгын списогууд, фотомонтажууд, методическа материалнууд колхозуудта элбэгээр эльгээгдэнхэй. Библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд полевой стануудта гаража, ном уншагшад-колхознигуудтай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Гэбэшье, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ дутуу дунданууд үшөө олон. Эгээл гол дутуунь юуб гэхэдэ, олон клубууд, уншалгын байшангууд ба библиотекэнүүд хүдэлмэреэ колхозуудай урда табигдаһан ажахын-политическэ зорилгонуудһаа таһаранхай ябуулна. Тэдэнэр социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэнь колхозуудай правлени ба парторганизацинуудта туһаламжа багаар үзүүлнэ. Иимэ дутагдалнууд илангаяа Мухаршэбэрэй, Сэлэнгын, Кяхтын ба бусад аймагуудай культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ бии.

Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин аймагай таһагууд, хүдөөгэй клубууд ба уншалгын байшангуудые даагшад эдэ дутагдалнуудаа ойрын үдэрнүүдтэ усадхаха ёһотой. Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ хүдөөгэй интеллигенциие олоор хабаадуулха шухала.

Хүдөө ажахын гол һалбари болохо—ниитын малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын түлөө колхознигуудай дунда социалистическэ мүрысөө мэнэ гэһээр үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй. Хабарай тарилгын үедэ культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин талаар туйлагдаһан амжалтануудые саашадань бэхижүүлжэ, үбһэ ба таряа хуряалгын үедэ ябуулагдаха ниитэ-политическэ, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэринүүдые ябуулха тодорхой хэмжээ-ябуулганууд зохёохо хэрэгтэй. Ажахын эдэ шухала кампанинуудта мүнөөдэрһөө эхилэн эдэбхитэйгээр бэлэдхэхые культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдһөө эригдэнэ.

П. Стужин, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хэрэгые эрхилхэ Управлениин начальнигай орлогшо.

Манай календарь

ОРОДОЙ АГУУЕХЭ ДРАМАТУРГ

(А. Н. Островскиин нүгшэһэнһөө хойшо 65 жэлэй ойдо)

Ородой агууехэ драматург Александр Николаевич Островскиин (1823—1886) нүгшэһэнһөө хойшо жаран табан жэл гүйсэбэ.

А. Н. Островскиин гайхамшагта пьесэнүүд дотор XIX зуун жэлэй тэн багай ородой ажабайдал тон үнэн зүбөөр харуулагданхай. «Өөрын хүнүүд хадаа ойлгосохобди» гэһэн тэрэнэй түрүүшын комеди драматургые ехээр алдаршуулаа һэн. Энэ комедиин гарха-

тай хамта хаанай правительство бэлигтэ уранзохёолшо тушаа һэжэг түрэжэ, һэргэг хёрхо болоһон юм. Цензура хадаа Островскиин комединүүдые табихые халтад гэбэл зүбшөөлэгүй байгаа.

Агууехэ драматург болбол «харанхы хэрэгүүдые үйлэдэгшэдые», капиталистическэ обществын хэрээгы хархис эзэдүүдые, эдилгэшэд-чиновнигуудые, хуурмаг мэхэшэдые, «галзуу мүнгэ» бэдэргэгшэдые элирүүлэн харуулдаг байгаа. Островскиин пьесэнүүд хадаа хаанта Россин крепостническо-капиталистическэ байгуулалтые зэбүүрхэн хараадаг байһан юм. Тэрэ хадаа шэнэ үеын хүнүүдые танин хаража, тэнэгүүдэй засагта эсэргүүсэлэй голосые шагнаһан байна («Олзотой газар», «Залинта аадар» ба бусад). Крепостной эрхые болюулхын урда тээ, 1860 ондо драматургын бэшэһэн «Залинта аадар» дотор «хара хэрэгүүдые үйлэдэгшэдэй» түлөөлэгшэд (Кабаниха, Дикой) элитээр харуулагданхай. Оршон тойроной байдалда эсэргүү замда гараһан ород эхэнэрэй образ Катеринын образ соо харуулагдаһан байна.

Островскиин пьесэнүүд ажабайдалтай нигта холбоотой ба харагшадые ехээр һонирхуулдаг, хэлэниинь тодо ба хурса юм. Драматург болбол ородой театрын хүгжэлтэдэ ехэхэн нүлөө үзүүлээ. Тэрэ хадаа өөрынгөө ажал-ябуулгын 40 жэлэй турша соо 50 шахуу оригинальна пьесэнүүдые бэшэһэн, 5 пьесэ бусад авторнуудтай хамта бэшэһэн, Шекспирэй, Сервантесэй ба бусадай пьесүүдые оршуулһан байна. А. Н. Островский болбол ородой классическа драматургиин үндэһэ һуури табигша гэжэ тоологдохо ёһоороо тоологдодог.

Агууехэ драматург болбол арадһаа хэзээшье холододоггүй, бусадай нүлөөдэ ородоггүй, имагтал үнэн юумые бэшэдэг, бэшэхэдээ сэсэрхэдэггүй, бэрхэлхэдэггүй, ажабайдалда дуралдаг, ажабайдалһаа һургаал абадаг байгаа.

Островский хадаа драматургиин урдаа оротоогүй мастер, зоримгой новатор байһан ба тэрэ хэбээрээ үлэһэн юм. Тэрээнэй драматическа зохёолой сюжет табилаг, образуудые бүхы талаарнь элирүүлдэг шадабаринь, эли тодо, ёһотой арадай шанартай хэлэниинь бүхы драматургнуудта толотомо жэшээ болодог байна.

Драматург хадаа хилын саадахи юумэнэй урда һүгэдэхэ ябадалда ехээр дурагүйтэдэг, арадай национальна искусство байгуулхын түлөө оролдодог байгаа.

Гениальна драматургын патриотическа гайхамшагта творчество хадаа ородой искусствын нангин баялигта хэтэ мүнхэдөө оронхой.

Островскиин драматурги хадаа имагтал советскэ үедэ бүгэдэарадай сценэдэ гараа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Советскэ арадай олонациональна культура хадаа Островскиин творчествые өөрынгөө нангин баялигта мүн лэ орууланхай. Тиин А. Н. Островский СССР-эй ахадуу бүхы арадуудай инаг драматургнуудай нэгэниинь болонхой.

Лекцинүүд уншагдана

МУХАРШЭБЭР. Хонхолойн дунда һургуулиин дэргэдэ лекторскэ группа хүдэлмэрилнэ. Группын хүдэлмэриие тус һургуулиин директор нүхэр Зинович хүтэлбэрилдэг юм.

Тарилгын үедэ энэ группын лекторнүүд колхознигуудай полевой станууд ба тракторна бригадануудаар ябажа, олон лекци, элидхэлнүүдые хээ. Лекторнүүд нүхэд Голев, Миремонов, Овчинникова гэгшэдэй уншаһан лекци ба элидхэлнүүдые колхознигууд ба механизаторнууд илангаяа һонирхон шагнадаг. Һүүлэй үедэ лекторнүүд коммунизмын агууехэ барилганууд тухай, уласхоорондын байдал тухай элидхэлнүүдые малшадай дунда уншаһан байна.

А. Жамсаранов.

Хүдөөдэ худалдаа наймаа һайжаруулха

Хүдөө нютагуудтахи худалдан абагшадай ургажа байһан эрилтые хараадаа абаһан Яруунын аймпотребсоюзай хүдэлмэрилэгшэд зунай үедэ худалдаа наймаа хэлгэдэ һайн бэлэдхэл хангажа шадаа. Зундаа түргэнөөр гутадаг продуктнуудые хадагалха 8 леднигүүд баригдажа, тэрээн соонь 70 кубометр мүльһэн хэгдээ.

Хэдэ хэдэн киоскнууд нэмэглэжэ нээгдээ. Столовонууд болон магазинууд заһабарилагдажа сагаадагдаа. Аймагай болон Гундинска совхозой центрнүүдтэ квас, морс, брага, мороженэ гэхэ мэтэнүүд элбэгээр наймаалагдаха юм. Чайнануудтань олон зүйлэй эдеэ хоол худалдагдана. Санитарна журам һайнаар сахигдана.

Аймпотребсоюзай чайные даагша нүхэр Княжева, ахалагша повар Е. Шемякина эдеэ хоолые амтатайгаар, шэмэ ехэтэйгээр буйлуулха гэжэ ехээр оролдодог байна.

Мүн тэрэшэлэн Хориин аймпотребсоюз зунай үедэ худалдаа наймаа хэлгэдэ һайнаар бэлэдхээ. Тус аймпотребсоюз зунай сагта наймаалагдаха эд товарнуудаа түсэбэй ёһоор, саг болзор соонь асаржа, худалдаанда гаргана.

Энэ шухала хүдэлмэридэ Хэжэнгын, Заиграйн болон бусад аймпотребсоюзууд, сельпонууд хангалтагүй бэлэдхэл хэһэн дээрэһээ зунай үедэ хэгдэхэ худалдаа наймаа таһалдуулжа байна. Ядахадаа аймпотребсоюзуудайнь столовонуудта унда харяаха зүйлнүүд худалдагданагүй. Олонхи магазинуудынь ехэнхи сагтаа хаалгатай байдаг болошоо.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые дары усадхажа, зунай үедэ хэгдэхэ худалдаа наймаае гуримшуулха гээшэ аймпотребсоюзуудай болон сельпонуудай хүтэлбэрилэгшэдэй шухала зорилго болоно. Энэ зорилгоёо дүүргэхэ хэрэгтэнь ажалшадай депутадуудай аймагуудай, сельскэ болон сомоной Соведүүдэй депутадууд потребкооперациин системын бүхы организацинуудта туһалха, тэдэнэй ажал-ябуулгада нарин нигта хиналта ба шалгалта хэхэ зэргэтэй.

Д. Колмаков.

Даалгабаряа бэелүүлжэ эхилбэ

Республика доторнай харгы заһабарилгын хүдэлмэри эхилбэ. Колхозууд харгы заһабарилгаар даалгабаринуудаа богони болзор соо дүүргэхые оролдоно.

Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой правлени 20 хүнһөө бүридэһэн харгы заһабарилагшадай бригада эмхидхээ. Энэ бригада олон километртэ харгы, 10 хүүргэ заһабарилха ба 8 хүүргэ шэнээр бариха даалгабаряа бэелүүлжэ оробо.

...мсэлые даража, бусад наца...ушаа этигэхэгүй ба зэбүүр... политика ябуулдаг юм. ...зна нацануудай хүтэлбэ... хүсэниинь юрэнхыдөө бур...-националистическэ парти...болодог. Иимэ буржуазна на... гэхэдэ, английска, фран..., хойто-американска ба бу...питалистическэ оронуудай ...ууд болоно. Революциин ур...ии үеын Росси доторхи ород, ...ска, белорусска ба бусад на... мүн тиимэл буржуазна на... байһан юм.

...та Россида урдань ажаһуу...цануудай байдал Агууехэ ...рьска социалистическэ рево...н илаһанай һүүлээр үндэһөө...убилаа. Буржуазна нацанууд ...лоо. Социализмын илаһанай ... шэнэ, социалистическэ на... бии болоо. Социалистическэ ...удые тодорхойлхо зуураа, ... Сталин иигэжэ бэшээ һэн: ...дэлмэришэн анги ба тэрэнэй ...ационалистическэ парти ха...дэ шэнэ нацануудые бэхи...эг ба тэдэниие хүтэлбэрил...сэн мүн. Социализмые илал...олдэрөөр байгуулха зорил...капитализмын үлэгдэлнүүдые ...хын тула наца дотороо хү...ришэн анги ба ажалша та...дай союз байгуулга; наца...ба национальна үсөөнхидэй ...эгшэ эрхэтэй байхын ба сү...гөөр хүгжэхын зорилгоор, ...альна дарлалтын үлэгдэл... үгы хэлгэ; арадуудай ...дын хани барисаа байгуул...ба интернационализм багад...тогтоохо зорилгоор, нацио...дын үлэгдэлнүүдые үгы ...эзэмдэлгэнүүдэй ба эзэмдэл...айнуудай политикада эсэргүү ...дэ, империализмда эсэргүү ...дэ, бүхы дарлагдаһан ба хү...хэгүй нацануудтай единэ ... байгуулга, — эдэ нацану...духовно ба социально-политическэ түхэл шэнжэнь иимэл байна» (И. Сталин. «Национальна асуудал ба ленинизм», Бурмонгиз, нюур 7).

Советскэ Союз доторхи иимэ шэнэ, социалистическэ нацанууд — гэхэдэ — СССР дотор ажаһуудаг ород, украин, белорусс, грузин, армян, узбек, якут, бурят-монгол ба бусад олон нацанууд болоно.

Бүхэсоюзна Коммунистическэ (большевигүүдэй) партиин хүтэлбэрилхы үүргэ хадаа буржуазна нацануудые шэнэ, социалистическэ нацанууд болгон хубилгаха хэрэгтэ шиидхэхы удхашанартай байха юм.

Бүхы оронуудта социалистическэ революциин илаһанай һүүлээр хуушанай буржуазна нацануудые усадхалгын ба шэнэ социалистическэ нацануудай бии бололгын процесс болохо байһаниинь һэжэггүй. Арадай демократиин оронуудта иимэ процесс боложо эхилээ, тэндэ хуушанай буржуазна нацанууд шэнэ, социалистическэ нацанууд болон хубилжа байна.

Шэнэ, социалистическэ нацанууд хадаа **ямаршье буржуазна нацада** орходоо бүри ехэ нигтаар жагсанхай юм, юуб гэхэдэ тэдэнэр эбсэшэгүй ангинуудай зүрилдөөнүүдһээ сүлөө байдаг ба тиимэһээ ямаршье буржуазна нацада орходоо үлэмжэ ниитэарадай шэнжэтэй байдаг бшуу. Шэнэ, социалистическэ нацанууд өөһэдынгөө булюу байһаниие немецко-фашистскэ булимтарагшадта эсэргүү Советскэ Союзай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ, мүн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хойто тээ амгалан тайбан зохёон байгуулхы ажалда эли тодоор харуулаа. Тиин мүнөө капиталистическэ оронуудта промышленна үйлэдбэринн хороогдожо ба карточна системын болюулагдаагүй байхада, харин манайда, Советскэ Союз дотор, промышленность түргэн темпээр хүгжэжэ ба ажалшадай материально-культурна байдал саг үргэлжэ һайжаржа байна.

Шэнэ, социалистическэ нацануудай ба национальна хэлэнүүдэй саашанхи хүгжэлтын перспективэнүүд тушаа тогтожо хэлэхэ зуураа, нүхэр Сталин болбол нэгэ орон дотор социализмын илалтань нацанууд ба национальна хэлэнүүдые нэгэн ниитэ бүхэли болгон ниилүүлхын тулада шухала хэрэгтэй условинуудые байгуулжа шадахагүй юм гэжэ заана. Нэгэ орон дотор социализмын илаха үедэ урдань дарлагданги, гээгдэнги байһан нацануудай хүгжэлтын ба һалбаран бадаралтын, тэдэнэй хубилжа, социалистическэ нацанууд бололгын процесс болохо юм гэжэ нүхэр Сталин заана.

Имагтал дэлхэйн хэмжээн дээрэ социализмын илаһанай хойто тээ национальна илгаануудай ба национальна хэлэнүүдэй хосорон һалахада хэрэгтэй шухала нүхэсэлнүүд байгуулагдажа болохо байна. Национальна илгаануудай ба национальна хэлэнүүдэй хосорон һалалгын процесс хадаа дэлхэйн хэмжээн дээрэ социализмын илаһанай хойто тээ өөрынгөө хүгжэлтэдэ гурбан шата гараха юм гэжэ нүхэр Сталин заана.

Нэгэдэхи шатань — урдань дарлагданги байһан нацануудай ба национальна хэлэнүүдэй ургалтын ба һалбаран бадаралтын үе, нацануудай тэгшэ эрхые батадхалгын үе, национальна бэе бэедээ этигэлсэхэгүй байдалые усадхалгын үе, нацануудай хоорондо интернациональна холбоонуудые байгуулгын ба бэхижүүлгын үе болохо байна.

Хоёрдохи шатань — дэлхэйн единэ социалистическэ ажахы бии бололгын үе, мүн тэрэшэлэн национальна хэлэнүүдтэй нэгэн доро зэргэшэн байха ниитын түхэлтэй единэ хэлэнэй бүридэжэ эхилэлгын үе болохо байна. «Түрүүшээр бүхы нацануудта хамаадаха нэгэ ниитэ хэлэтэй, дэлхэйн нэгэ ниитэ экономическа центр байгуулагдаха бэшэ, харин нацануудай бүлэг бүхэндэ хамаадаха ниитын тусгаар хэлэтэй нацануудай тус тус бүлэгүүдтэ зорюулагдаһан хэдэн зональна экономическа центрнүүд байгуулагдажа магадгүй», — гэжэ нүхэр Сталин бэшэнэ (И. Сталин, «Национальна асуудал ба ленинизм», Бурмонгиз, нюур 14).

Гурбалахи шатань — арадуудай ажаһуудалда социализмын нэбтэрэн ороод байхада, ажахын дэлхэйн социалистическэ системын бэхижэлгын үе болохо байна; эгээл энэ шата дээрэ, — гэжэ нүхэр Сталин заана, — национальна хэлэнүүдһээ ниитын хэлэнэй үлүү һайн байһаниие бодото байдал дээрэ нацануудай үнэншөөд байхада, национальна илгаанууд ба хэлэнүүд болбол бүгэдэнлэ хамаадаха дэлхэйн ниитэ хэлэндэ һуурияа үгэжэ, хосорон һалажа эхилхэ юм.

Марксистска литературада нүхэр Сталинай түрүүшынхеэ хүгжөөн дэбжүүлһэн эдэ заабаринууд бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удхашанартай. юм. Эдэ заабаринуудынь бидэниие ба бүхы оронуудай коммунистическэ партинуудые эли тодо перспективээр зэбсэглэнэ, мүн тэрэшэлэн гаража магад «зүүнэй» хэлбэрилнүүдһээ ба хүгжэжэ байгаа формоороо национальна, удхаараа социалистическэ культурые тоохогүй ябадалһаа уридшалан һэргылнэ. «Нацанууд ба национальна хэлэнүүд, — гэжэ нүхэр Сталин бэшэнэ, — туйлай бата тогтууритайгаараа ба ассимиляциин политикада эсэргүүсэхэ айхабтар ехэ хүсэтэйгөөрөө илгардаг юм» (И. Сталин, «Национальна асуудал ба ленинизм, Бурмонгиз, нюур 13).

1918 оной апрелиин 7-до финляндска правительственна делегациин хүндэлэлдэ болоһон обед дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, нүхэр Сталин болбол наца бүхэн өөрын онсо тусгаар илгаануудтай, өөрын специфекэтэй байдаг, эдэнь бусад нацануудта байдаггүй ба эдэ онсо тусгаар илгаануудынь дэлхэйн культурын ниитэ баялигта орохо юм гэжэ заагаа һэн.

«Национальна асуудал ба ленинизм» гэһэн өөрынгөө зохёолой түгэсхэл соо нүхэр Сталин болбол национальна асуудал тушаа партиин политика тухай тогтон хэлэһэн ба тиигэжэ хуушанай буржуазна нацануудые социалистическэ нацанууд болгон хубилгаха талаар, харин Советскэ Союзда — социалистическэ нацануудые саашадань хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ талаар партиин хүтэлбэрилхы ба эмхидхэхы үүргые зааһан байна.

Энэ зохёол соогоо нүхэр Сталин манай коммунистическэ партиин урда иимэнүүд зорилгонуудые табиһан юм гэбэл:

1) Манайда шэнэ, социалистическэ нацануудые бэхижүүлхэ хэрэгые һайшаан дэмжэхэ;

2) **түрэлхи хэлэн дээрэ һургадаг** тон олон һургуулинуудаар ороноо бүрхөөхэ, **түрэлхи хэлээ һайн мэдэхэ** багшанарнуудай **кадрнуудаар** тэдэниие хангаха;

3) түрэлхи хэлэн **дээрэ хэблэл, театр, кино ба культурна бусад** эмхи зургаануудые **дэлгэрүүлхэ.** Юундэ түрэлхи хэлэн дээрэ бэ гэжэ асуудал табяад, нүхэр Сталин иигэжэ харюусаа һэн: «Юундэб гэхэдэ, олон миллион арад ниитэ хадаа культурна, политическэ ба ажахынгаа хүгжэлтын хэрэгтэ имагтал түрэлхи, национальна хэлэн дээрээ амжалта туйлажа шадаха юм».

4) Партийна ба профсоюзнаһаа эхилээд, гүрэнэй ба ажахын хүрэтэрхи захиргаанай бүхы аппарадуудые составаарнь национальна болгохо. Тиигэжэ нүхэр Сталин болбол шэнэ, социалистическэ нацануудай хүгжэлтэдэ, национальна илгаануудай хосорон һалалгын ба единэ ниитэ хэлэнэй бүридэлгын условинуудые бэлэдхэлгэдэ партиин үүргэ ба удхашанарые үшөө дахин тэмдэглэһэн байна.

Манай коммунистическэ парти халаа национальна республикануудай ажахын ба культурна хүгжэлтын талаар ябуулһан өөрынгөө бүхы хүдэлмэридэ нүхэр Сталинай эдэ заабаринуудые хүтэлбэри болгожо, шиидхэхы амжалтануудые туйлаһан байна. Энээнэй эли тодо үльгэр жэшээнь гэхэдэ, революциин урда тээ хаанта Россин гээгдэнги ба дарлагданги заха хизаарнуудай нэгэн байһан аад, мүнөө экономическа ба культурна талаараа хүгжэн бадаржа, түрүүшүүлэй зэргэдэ гараад байһан манай Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республика болоно.

Тиимэ болохолоороо, шэнэ, социалистическэ нацанууд тухай асуудалай анха түрүүн дэбжүүлэгдэһэн ба үндэһэлэгдэһэн, «Национальна асуудал ба ленинизм» гэжэ нүхэр Сталинай зохёолынь бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удхашанартай байна. Тус зохёол соогоо нүхэр Сталин болбол национальна асуудал тушаа марксистско-ленинскэ теориие шэнэ, дээдэ шатада үргөө. Нүхэр Сталинай энэ зохёолынь творческо марксизмын эли тодо жэшээ мүн. Энэ зохёол хадаа нацануудай ба национальна хэлэнүүдэй ерээдүйн тодорхой перспективээр бидэниие зэбсэглэнэ.

В. ШАТИЛОВ.

КИНО

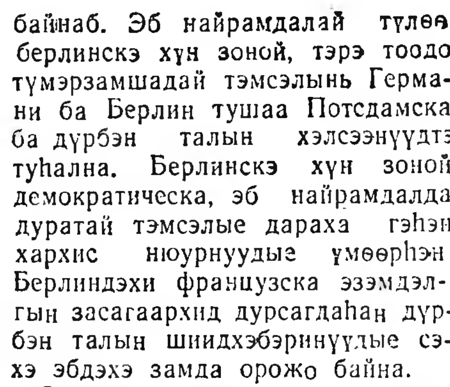

Манай советскэ орон дотор спорт хадаа олон миллион ажалшадай ехээр дурладаг, хабаададаг, үнэхөөрөө олониитын хэрэг болонхой. Физкультура ба спортые хүгжөөхэ хэрэгтэ парти ба правительствын угаа ехэ анхаралаа табидагай ашаар фабрика, заводуудта, колхозуудта ба эмхи зургаануудта, һуралсалай газарнуудта олон мянган спортивна коллективүүд эмхидхэгдэнхэй, эрхим гэгшын стадионууд, уһанай бассейнүүд, спортивна хэрэгсэлнүүд физкультурнигуудай мэдэлдэ үгтэнхэй. Тиимэһээл арадай гүн дундаһаа эрхим бэлигтэй спортсменүүд олоороо урган гарадаг, тиимэһээл манай советскэ спортын хүсэниинь ехэ байдаг.

Манай республикын кинотеатрнуудта мүнөө харуулагдажа байгаа «Спортивна нэрэ хүндэ»* гэжэ картина болбол Москвагай «Турбина» гэжэ заводой футболистнуудай ажабайдал тухай, тэдэнэй һайн һайхан һанал бодол, хани барисаан тухай, өөрынгөө командын, заводой, бүхы оронойнгоо спортивна нэрэ хүидын түлөө тэдэнэй тэмсэл тухай хөөрэнэ.

Советскэ спортивна ямаршье команда, жэшээнь, футбольно команда, өөрынгөө коллективнэ наадаар хүсэтэй байдаг. Хэдышье бэрхэ спортсменүүдтэй аад, тэдэнэй өөһэд хоорондоо нигта барисаатайгаар, нэгэ зорилгые бэелүүлхын тулада бүхы хүсэлөө нэгэдүүлэн наадаагүй һаань, командын илалта түйлахань бэрхэтэй байдаг. Манай спортсменүүд нэн түрүүндэ коллективэйнгээ нэрэ хүндые сахидаг гээшэ.

«Турбина» гэжэ обществын футбольно командын капитан Виталий Гринько бэрхэ футболист байбашье, өөрынгөө шадабарие харуулхын лэ тулада заримдаа коллективнэ наадые эбдэхэ, гансал өөрөө ворота буу бүмбэгэ сохихо гэжэ оролдоно. Би бултанһаа бэрхэ футболист гээшэб, минии орондо хэншье иигэжэ һайнаар наадажа шадахагүй гэжэ тэрэ һанадаг болоно. Командын тренер Добровольский ба бүхы футболистнуудынь Гринькогой энэ һаналые ехэ буруушаанад.

«Турбина» заводто эмхидхэгдэһэн стахановецуудай һургуулида һурахаяа Уралһаа бүлэг хүдэлмэришэд ерэнэ. Тэдэнэй дунда залуу хүдэлмэришэд стахановецууд Ветлугин Зайцев хоёр бии. Эдэ хоёр заводойнгоо футбольно командын эрхим наадагшад юм. Тиин тэдэниие «Турбина» командада абана. Ветлугин бүхэли үбэлдөө элдэб янзын спортдо ябажа, тренер Добровольскиин туһаламжаар шадабаряа улам дээшэлүүлнэ. Тиихэдэ гансал Гринько залуу футболистнуудые хэрэгсэхэгүй, нүхэрэй ёһондо таарахагүй зан гаргана.

Трибунынхид «Металлург» гэжэ командатай наадаха болоно. Энэ командые шүүхын тулада тренер болбол нааданай дүүрэхэһээ 20 минута урид Гринькогой орондо Ветлугиниие табихабди гэжэ хэлэнэ. Тиихэдэнь Гринько ехэ гомодоно. Командынгаа аша туһые мартаад, тэрэ наадажа байтараа хүлөө гэмтээһэн болоод, поли дээрэһээ гаража ошоно. Тиигэбэшье һаань, тэрэниие һэлгэһэн Ветлугин өөрөөшье һайнаар наадажа, нүхэдтөө туһалжа, командань шүүнэ.

«Турбина» команда футболоор оронойнгоо чемпион болоод, кубок абахын түлөө мүрысөөндэ хабаадана. Һүүлшын нааданай болохоёо байхадань. Ветлугинай инаг басаган Тоня, Гринькогой дүү, стадион ерэнэ. Тоня хадаа дипломно хүдэлмэри бэлдэхын тула энэ үдэртөө Москваһаа ябаха болоһон тухайда Ветлугинда хэлэнэ. Ветлугин үдэшэхэеэ ерэхэб гэжэ Тониие найдуулна. Нааданай һүүл дээрэ Ветлугин гэндэжэ өөрынгөө ворота руу бүмбэгэ оруулаад, командань шүүгдэбэ. Теэд, Гринько болбол Ветлугин станци ошохоёо яараад, наадаяа түргөөр дүүргэхын тула өөрынгөө ворота руу бүмбэгэ зорюута сохёо гэжэ буруугаар хэлэнэ. Футболистнуудынь, илангаяа тренер Добровольский энээндэнь этигэнэгүй. Гринькогой эсэгэ урдань өөрөө футболист ябаһан, футболдо ехэ дуратай хүн юм. Тиин тэрэ өөрынгөө хүбүүндэ буруу ябадал тухайнь үнэншэмөөр хэлэжэ үгэнэ. Гринько буруугаа ойлгожо, нүхэдэйнгөө урда алдуугаа мэдэрээд, саашадаа заһархаб гэнэ. Нүхэдынь Гринькое командадаа дахин абана.

«Турбина» команда хилын саана ошожо, нэгэ буржуазна гүрэнэй «Шорти» гэжэ командатай наадаха болоно.

Капиталистическэ оронуудта спорт болбол ажалшадай физическээр хүмүүжэхын, бэеынгээ элүүрые һайжаруулхын тулада хэрэглэгдэдэг бэшэ юм. Буржуазна этэгээдүүд хадаа физкультура ба спортые хонжоо наймаанай хэрэг болгодог. Буржуазинар спортсменүүдээр наймаа хэдэг, хонгор хүнүүдые мэхэлдэг, мүнгэ зөөриие хуураж абадаг байна.

«Турбина» «Шорти» командануудай уулзалгын урда тээ капиталистическэ этэгээдүүдэй ямар ехэ шашха шууяа татажа, хонжоо наймаа хэжэ байһые фильм тодоор харуулна. Тэдэнэр худал бэшэг бэшэжэ, манай футболистнуудай зоригыень хухалха гэжэ һэдээдшье туршана.

Футбольно талмай дээрэ тулалдаанай эхилхэдэ, кино харагшад тэрэниие сэдьхэлээ хүдэлгэн харанад. Советскэ футболистнууд шанга тулалдаанай һүүлээр илана. Капиталистическэ этэгээдүүдэй хэды ехэ хоролхобошье, тэндэ байһан ажалшан зон манайхидые үнэн зүрхэнһөө амаршална.

Манай футболистнууд бэрхээр наададагаа, илалта түйлаха, өөрынгөө советскэ ороной спортивна нэрэ хүндые үргэхэ нугаршагүй зоригтой байһанаа, советскэ коллективнэ нааданай булюу байһые тодоор харуулна. Бүхы оромнай бидэнэй заатагүй илалта түйлахые хүсэжэ байна гэжэ тэдэнэр һайнаар ойлгоно. Тиимэһээл илажа, Эхэ оронойнгоо үмэнэхи арюун уялгаяа дүүргэһэндээ омогоор дүүрэн тэдэнэр түрэл ороноо бусажа ерэнэд. Нүхэдынь тэдэниие ехэ халуунаар угтанад. Стадион дээрэ физкультурнигуудай парад боложо, советскэ спортын һүр хүсые үнэншэмөөр харуулна. Парадта ябагшадай дунда хэды олон бэрхэ спортсменүүд, эрхим хүдэлмэришэд бии гээшэб! Тэдэнэр ажалаараашье, эрдэмээрээшье, спортооршье Эхэ оронойнгоо алдар солые улам дээшэнь үргэнэл.

Фильм хадаа олон миллион советскэ физкультурнигуудай армиин бишыхан хуби болохо футбольно командын ажабайдалые зүбөөр харуулна. Тренерэйнгээ ударидалгаар энэ командынхид дутагдалнуудаа усадхана, хайшан гэжэ илалта түйлаха тухай, хамтадаа зүбшэнэ, тренировко ехээр хэнэ, тиигэжэ ургана, шадабаряа дээшэлүүлнэ.

РСФСР-эй арадай артист Л. Фричинский Ветлугинай ролиие һайнаар наадана, тэрэнэй моральна шэнжые зүбөөр харуулна. Ветлугин болбол ниитын хэрэгые түрүүшын ээлжээндэ табидаг, нүхэдтөө һайнаар хандадаг, түйлаһанаараа һанаагаа амардаггүй, үнэн сэхэ хүн, ёһото советскэ спортсмен мүн.

Артист Сергеев футболист Гринькогой ролиие шадамараар наадана. Гринькогой алдуугаа мэдэрээд, өөрынгөө коллективэй таһаршагүй хубинь боложо, гэрээнэйнгээ илалта түйлахын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдоһониинь ехэ этигэмээр байна. Тэрэнэй эсэгэ Петр Семеновичын ролиие түйсэдхэһэн СССР-эй арадай артист, Сталинска шангай лауреат А. Грибов илангаяа бэрхэ наадаараа илгарна. Футбол хадаа олон мянган советскэ хүнүүдэй дурладаг наадан юм, советскэ футболист-спортсмен байха гээшэ ехэ хүндэтэй, харюусалгатай хэрэг юм гэжэ тэрэ тон зүбөөр хэлэнэ. Спортые советскэ хүнүүдэй үндэрөөр сэгнэдэг, тэрэниие һайн мэдэдэг, тиимэһээ спортсменүүдтэ ехэ эрилтэ хэдэг байһые тэрэ бэеэрээ харуулна.

РСФСР-эй арадай артист, Сталинска шангай лауреат Н. Крючков футбольно командын тренерэй ролиие һайнаар наадана. Тренер өөртөө, өөрынгөө мэдэлэй хүнүүдтэ ехэ эрилтэ хэдэг хүн. Тренер болбол футболистнуудайнгаа абари зангые, тус тус хүнэй шадабариинь һайнаар мэдэдэг тулададаа командынгаа наадые зүбөөр эмхидхэнэ.

«Спортивна нэрэ хүндэ» гэжэ картина болбол советскэ спортын хүсые харуулдаг, хүмүүжүүлгын ехэ удхашанартай фильм мүн.

Г. Лудупов.

* «Спортивна нэрэ хүндэ». Ленинэй орденто «Мосфильм» гэжэ студи 1951 ондо зохёон гаргаа.

Футболистнуудай мүрысөөн

ИВОЛГА. Июнийн 10-да аймцентрын стадион дээрэ футбольно матч болоо. Эндэ Галуута-Нуурай рудоуправлениин футболистнуудай «Шахтёр» гэжэ команда аймцентрын нэгэдэмэл командатай уулзаба.

Стадион дээрэ суглараһан олон ажалшад футбол наадалгые хаража, амаралтынгаа үдэрые культурнаар үнгэргэһэн байна.

Нааданай түрүүшын хахад соо «Шахтёр» командынхид 5:2 гэһэн тоотойгоор аймцентрынхидые илаа. Нааданай хоёрдохи хахадта шахтёройхид шадабари мэргэжэлээрээ нүгөөдүүлһээ булюу байһанаа харуулба. Нааданай эсэс хүрэтэр тэдэнэр бүмбэгэ аймцентрынхидэй ворота руу үшөө таба дахин оруулаа. Тиихэдэ, аймцентрынхид галуута-нуурайхидай воротада үшөө хоёр дахин бүмбэгэ оруулаа. Ингэжэ, энэ матч 10:4 гэһэн тоотойгоор «Шахтёр» командынхидай илалтаар дүүрэһэн байна.

С. Сагадаров.

Берлинэй французска секторэй комендантда Советскэ Контрольно Комиссиин Түлөөлэгшэ бэшэг эльгээбэ

БЕРЛИН, июнийн 12. (ТАСС). 1951 оной июнийн 1-дэ Берлиндэхи Советскэ Контрольно Комиссиин Түлөөлэгшэ С. А. Деньгин Берлинэй французска секторэй комендант генерал Кароле гэгшын бэшэг абаа. Кароле хадаа Веддинг станциин (Берлинэй французска сектор) албанай байрада эб найрамдалай гулабхаа зураатай шэлнүүдые тэһэ сохиһон нюурнуудай антидемократическа ябуулгануудые үмөөрһэн байна.

Энээнтэй дашарамдуулан, Деньгин хадаа французска секторэй комендантда бэшэг эльгээгээ, тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Гулабхаа зураатай плакадууд «хуули буса пропагандистска материал» болоно гэһэн танай баталалгые зүбшөөржэ шадахагүй байнаб. Эб найрамдалай түлөө берлинскэ хүн зоной, тэрэ тоодо түмэрзамшадай тэмсэлынь Германи ба Берлин тушаа Потсдамска ба дүрбэн талын хэлсээнүүдтэ туһална. Берлинскэ хүн зоной демократическа, эб найрамдалда дуратай тэмсэлые дараха гэһэн хархис нюурнуудые үмөөрһэн Берлиндэхи французска эзэмдэлгын засагаархид дурсагдаһан дүрбэн талын шиидхэбэринүүдые сэхэ эбдэхэ замда орожо байна.

Эб найрамдалда дуратай, еднинэ Германиие байгуулхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэжэ байгаа түмэрзамшадта эсэргүү ямар нэгэн хорото аашануудые городой французска сектортэ дабтагдахагүйн тулада шухала хэмжээнүүд танай зүгһөө абтаха байха гэжэ тухайлнаб».

Италиин нютагай захиргаанай органуудта һунгаһан һунгалтын дүнгүүд

РИМ, июнийн 13. (ТАСС). Июнийн 10-да Италиин 30 провинцинууд дотор общинна һунгалтатай нэгэн хамта болоһон, провинциальна соведүүдтэ һунгаһан дүнгүүдые дотоодын хэрэгүүдэй министерство тунхаглаба. Эдэ һунгалтануудай үедэ үнэнтэ 6.562.981 бюллетень үгтөө, тэдээнһээ 2.530.153 голосуудые (38,5 процент) ба провинциальна соведүүдтэхи бүхы 849 һууринуудһаа 345 һууриинь зүүнэй тала баридаг партинууд абаба, тэрэ тоодо коммунистнууд — 1.529.423 голос ба 207 һуури абаа.

Христианска демокрадууд 2.351.018 голос (35,9 процент) ба 339 һуури абаһан байна. Һунгагшадай бусад голосуудые баруунай ондоо партинууд абаа.

Христианска демокрадууд, 1948 онойхитой сасуулбал, итальянска һунгагшадай гурбанай хоёр хубиин дунда 2.497.768 голосуудые алдаһан байха юм.

Үнэнтэ бэшэ гэжэ тоологдоһон ба усадхагдаһан бюллетеньнүүдэй тоонь һэжэглэмээр олон байна гэжэ демократическа хэблэл тэмдэглэнэ. Жэшээлхэдэ, 6,5 миллион бюллетеньнүүдэй үнэнтэдэ тоологдоод байхадань, 500 мянга үлүүтэй бюллетень үнэнтэбэшэ гэжэ тоологдоһон байха юм.

РИМ, июнийн 13. (ТАСС). Июнийн 10-да Италиин 29 городуудта ба провинцинуудай захиргаанай центрнүүдтэ общинна һунгалтанууд боложо, үнэнтэ 1.810.314 бюллетеньнүүд үгтэһэн байна.

Зүүнэй тала баридаг партинууд голосуудай 43 процентые, христианска демокрадууд — 32,9 процентые абаа.

1948 оной һунгалтын үедэ эдэл городуудта христианска демокрадууд голосуудай 43,3 процентые, зүүнэй партинууд — 40,1 процентые абаһан юм.

Францида болохо парламентска һунгалтануудай урда тээ

ПАРИЖ, июнийн 12. (ТАСС). Французска коммунистическэ парти реакцида эсэргүү шэрүүн шанга тэмсэлэй оршон байдалда һунгуулиин кампани хэжэ байна. Национальна суглаан хадаа парламентда коммунистическэ партиин хуули ёһоор түлөөлхэ эрхые хаһаха гэһэн гансахан зорилгоор, реакциин аша туһада, һунгуулиин хуулиие һая баталан абаһан байгаа. Һунгуулиин кампанида ба һунгалтануудта олон тоото ажалшадай эдэбхитэйгээр хабаадаха арга боломжые хаһаха бодолтойгоор, һунгалтануудай болзор — июнийн 17-до тогтоогдоһон байна, ушарынь ажалшад энэ үедэ амаралта абаад, городһоо ябаха болоно.

Французска реакци коммунистическэ партиин һунгуулиин кампаниие эбдэхэ гү, али һаатуулха гэжэ али болохоор оролдоно. Французска коммунистнуудай ба Советскэ Союзай адресаар худал пропаганда ба хорото хардалга хэхэ, фашистска шэнжэ шанартай полицейскэ хорото аашануудые ба террор хэхэ зэргын германска фашистнуудай хэрэглэжэ байһан бүхы арга методүүд хэрэглэгдэнэ.

Правительствын гаргаһан тогтоолой ёһоор, һунгуулиин урда тээхи программаяа радиогоор тайлбарилан хэлэхын тулада парти бүхэндэ 10 минутын болзор үгтэнэ. Тиимэһээ тус орон доторхи эгээн ехэ парти — Франциин коммунистическэ парти пропагандын шухала хэрэгсэл болохо — радиое ашаглаха аргагүй байна.

Һунгагшадай нилээд олон процентнь болохо солдадууд «Юманитэ», «Се Суар», «Франс Нувель» гэхэ мэтын коммунистическэ газетэнүүдые уншаха аргагүй байна, ушарынь, национальна обороной министр, баруунай социалист Жюль Мок казармануудта коммунистическэ хэблэл тарааха ябадалые хорибо.

Хүдэлмэришэдэй - коммунистнуудай нааһан плакадуудые үгы хэхэ ушарнууд саг үргэлжэ харагдана. Энэ хорото бузар хэрэгтэ де Голлиин фашистска бүлэгүүдэй хабаадахаһаа гадна, засагай нютагай органууд ба полици эдэбхитэйгээр туһална. «Французска арад Советскэ Союзда эсэргүү хэзээдэшье дайлалдахагүй» гэһэн плакадуудые нааажа байгаа хүдэлмэришэдые полици арестовална.

Франциин городуудаар ба тосхонуудаар де Голлиин сүлөөтэйгөөр ябажа, олон үгэнүүдые хэлэжэ байхадань, суглаануудые коммунистическэ партиин хэхыень хориһон байха юм. Коммунистическэ партиин нютагай секцинүүдэй эмхидхэһэн суглаануудта ерэһэн хүдэлмэришэдэй дунда полици арестнуудые хэнэ. Июнийн 5-да коммунистическэ партиин секретарь Огюст Лекер хадаа хүдэлмэришэдэй шэн зоригтойгоор хамгаалһанай ашаар, партиин һунгуулиин программые Гайар городой металлистнуудай суглаан дээрэ тайлбарилан хэлэһэн байна, ушарынь департаментын префект «социалист» Фалампэн гэгшын захиралтаар ерэһэн 50 полицинхид Лекерэй үгэ хэлэжэ байһан трибуна тээшэ зүдхэбэ. «Үймөө» хэбэ гэжэ гэмнээд, полици 7 хүниие арестовалаа.

Хархис этэгээдүүд олохон ушарта террор хэнэ. Коммунистическэ партиин һунгуулиин плакадуудые нааажа байгаа ажалшадые буудаха, һунгуулиин урда тээхи митингнүүдэй ба суглаануудай болохо байрые минэнүүдээр бүһэлхэ, Ажалай Бүгэдэниитын Конфедерациин составта ородог профсоюзуудай ба нютагай коммунистическэ организацинуудай байрануудта зэбсэгээр добтолхо ба тэдэниие хүсөөр эзэлхэ, нюдэ уһатуулдаг газуудтай бомбонуудые хэрэглэхэ, коммунистнуудые арестовалха ба сохихо, тэдэниие арест доро хуули бусаар байлгаха мэтын террористическэ арганууды хархис дагерь хэрэглэнэ.

Францида эзэд болоһон шэнгеэр бэеэ бододог американска булимтарагшад һунгуулиин кампаниин ябасада эшүүригүйгөөр хамааралсана. Тэдэнэр коммунистическэ газетэнүүд ба журналнуудые худаллажа абаад үгы хэнэ. Эсэргүүсэлгын республиканска ба антифашистска союзай һунгуулиин плакадуудые хуулан хаяна.

Террор ба айлгалта, хардалга ба мэхэлэлтэ хэгдэжэ байбашье, хүдэлмэришэн анги реакциин лагериие диилэхын тулада бүхы хүсэеэ элсүүлэн эмхидхэнэ, илаха байһандаа этигэнэ.

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУ[Д]

АРАДАЙ АРМИИН ГЛА[ВНА] КОМАНДОВАНИИН МЭД[ЭЭСЭЛ]

ПХЕНЬЯН, июнийн 12. (... Арадай армиин частьнууд ... дай һайндуратантай нигт[а] харилсаатай ябажа, бүхы ... нууд дээрэ дайсанай доб[...] нуудые амжалтатайгаар ... гэнь сохижо байна гэжэ Ко[рейскэ] Арадай-Демократическа Р[еспуб]ликын Арадай армиин Г[лавна] командовани мүнөөдэр мэ[дээсэбэ].

Самолёдуудые буудаг[ша] ребительнүүд дайсанай 4 с[амолёдуу]дые унагаагаа.

ПХЕНЬЯН, июнийн 13. (Т[АСС]). Корейскэ Арадай армиин ... нууд Хитадай һайндур[атантай] нигта хани харилсаатай ... бүхы фронтнууд дээрэ амер[иканска]-английска интервентнүүдэй ... гүүдэй ба лисынмаковск[а] ... гүүдэй шэрүүн шанга доб[тололгонуудые] амжалтатайгаар ... сохижо, 38-дахи парал[лелиин] хойгуурхи территори дээрэ ... шанга байлдаануудые хэжэ ... жэлөө гэжэ Корейскэ А[радай] Демократическа Респу[бликын] Арадай армиин Главна ко[мандо]вани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Дайсанай самолёдуудые ... лан буудагшад июнийн 13-д[а] ... молёт буудажа унагааһа[н] ... майор нэрэзэргэтэй ам[ерикан]ска нэгэ лётчигые плендэ ... байна.

Монгол арадай го[...]

УЛАН-БАТОР, июни[йн ...] (ТАСС). Эб найрамдал ... гын Монголой национал[ьна ко]митедэй мэдээсэһэнэй ёһоо[р] монгол арад агууехэ таба[н гүрэ]жавануудай хоорондо Эб ... далай Пакт баталуулха түл[өө] найрамдалай Бүхэдэлхэйн ... дэй Хандалгые нэгэн һа[...] дэмжэнэ. Һүүлэй үедэ Ко[митедэй] нютагай отделенинүүдһээ ... мэдээнүүдэй ёһоор, Монгол[ай арада]лай республика дотор 602 ... Эб найрамдалай Бүхэдэлх[эйн Со]ведэй Хандалгада гараа т[...]

Советскэ Союзай һайн һ[...] туһаламжые Индиин о[лон] амаршална

БОМБЕЙ, июнийн 9. (Т[АСС]). Һаяхан Бомбей городой о[...] хадаа Инди руу шэнисэ ... «Краснодар» ба «Менделе[ев]» ... жэ советскэ пароходуудай ... нуудтай ба экипажай ... уулзаба. Зал соо морягууд ... угтагдаа.

Уулзалга дээрэ бомбейск[э] ... ниитын түлөөлэгшэд үгэ ... тэдэнэр индийскэ аралта ... жа түргөөр үзүүлһэнэй түл[өө] ... ветскэ арадта ба тэрэнэй ... тельствода баясхалан хүр[гэжэ] ... советскэ моряггуудые халу[унаар] амаршалһан байна.

Индиин центральна прав[итель]ствын түлөөлэгшэ Сикханд ... асарһанай түлөө советскэ ... дуудай капитануудта баяр ... корабльнууд хараалагдаһа[н] ... зорһоо недели урда ерээ гэ[жэ тэм]дэглэбэ.

Суглаанда хабаадагшадай ... мэ альгаташалган доро, орат[ор] ... СССР-эй ба Индиин хоор[ондохи] худалдаа наймаанай, кул[ьтурна] холбоонууд саашадаа хүгж[эжэ] бэхижэхэ байха гэжэ мэдүү[лбэ].

Корейдэхи американ[ска] сэрэгүүдэй забхай[...]

ЛОНДОН, июнийн 10. (Т[АСС]). Пусандахи (Урда Корея) ... канска армиин мүрдэлгын ... нууд хулгайлагдаһан товар[нуудые] хара рынок дээрэ най[...] байһан американска сэрэ[гшэдэй] бүлэгые элирүүлээ гэжэ ... агентствын токийска корр[еспон]дент мэдээсэнэ.

Хулгай хэһэнэй түлөө ... канска табан солдат 10-ha[...] жэл хүрэтэр болзор соо т[үрмэдэ] хаагдахаар сүүдлэгдээ гэ[жэ] ... дахи армиин штабай мү[...] толилһон мэдээсэл соо хэл[эгдэнэ].

Найман үдэрэй турша ... хулгайшадай бүлэг 72 м[янган] доллар хэмжээнэй амер[иканска] товарнуудые хулгайлжа, бул[...] шахуу худалдаа гэжэ ... соо заагдана.

Харюусалгата ре[дактор]
Б. А. ОЧИР[ОВ]

МҮНӨӨДЭР УЛАН-УД[ЭДЭ]

Кинотеатр «ПРОГРЕСС» — «[Спортив]на нэрэ хүндэ» (16, 18, 20, 22 ... һаа ба 23 час 45 минутаһаа).

Кинотеатр «ЭРДЭМ» — «Ул[...]стук» (11, 13 часуудһаа), «36 ... дал бүхы дэлхэй дээрэ илаха» (... 19, 21 часуудһаа).

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина. 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта—4-52, сельскохозяйственного ... промышленности—6-84 ... ст. информации и писем — 6-84. Для междугородных переговоров — 16.

Н—03616. Типография Управления полиграфической промышленности издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000